

uniek

AR realiseert

08

Nieuw
klantportaal

22

Voorkom
voorjaarsdip zeugen

40

Van bodem
tot rantsoen

42

Resultaten
zwartvruchtrot-
enquête

Voorwoord

Beste leden,

Het voorjaar is altijd een drukke tijd binnen de coöperatie. Na het opmaken van de jaarrekeningen leggen we verantwoording af aan de leden in de districtsvergaderingen en de Algemene Vergadering.

2025 was voor AR een intensief maar ook een goed jaar. Het intensieve zat in de hobbelige ingebruikname van ons nieuwe computersysteem. Tegelijkertijd was het een goed jaar doordat we opnieuw gegroeid zijn in een krimpende markt. Dat is een prestatie waar we erg trots op zijn. We beseffen dat we hierin hand in hand gaan met onze leden en klanten.

Daarom hebben we eind 2025 een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Dit heeft waardevolle informatie opgeleverd. In algemene zin zijn onze klanten erg tevreden over AR en haar dienstverlening. Met name de kwaliteit van de voorlichting, de producten en de betrouwbaarheid als partner worden gewaardeerd. Omgerekend naar schoolcijfers scoren we gemiddeld hoger dan een 8!

Ook hebben we tips gekregen om onze producten en diensten nog beter aan te laten sluiten bij de behoefte van onze afnemers. Denk bijvoorbeeld aan het nadrukkelijker ondersteunen van klanten bij de (strategische) vraagstukken op hun bedrijf. Daarnaast gebruiken we binnen AR de kennis die we in de

breedte verzamelen om onze klanten nog gericht te adviseren, bijvoorbeeld op basis van data van het eigen bedrijf of uit de keten. In alle sectoren waarin we actief zijn is kennis cruciaal en daarin blijven we investeren.

Alle onderdelen van AR hebben in 2025 ook financieel een goede bijdrage geleverd. AR heeft als doel om het eigen vermogen op niveau te houden door jaarlijks ongeveer de inflatiecorrectie via het resultaat toe te voegen. Dat is ook vooraf het uitgangspunt in de begroting. Daarnaast kiezen we ervoor om 'aan de voorkant' zo scherp mogelijk te zijn. Dat betekent ook dat we het voordeel al direct aan de klant geven en niet pas met een eventuele nabetaling. Daarmee weet de klant waar hij aan toe is.

De Algemene Vergadering van 18 april is het jaarlijkse coöperatieve hoogtepunt. De leden wordt gevraagd om de jaarrekening goed te keuren. Dit jaar nemen we ook afscheid van onze voorzitter Menso Tijssen. Vanuit de onderneming hechten we veel waarde aan onze coöperatieve structuur, omdat het de belangen borgt van

de leden. Hierin speelt de raad van commissarissen met de voorzitter als boegbeeld een cruciale rol. AR dankt Menso voor de manier waarop hij de belangen van de leden en het bedrijf steeds in balans bracht. In de volgende Uniek vindt u de terugblik op het evenement.

Naast het terugkijken op 2025 zijn we ook volop bezig met de toekomst. Zo investeren we op diverse plaatsen in de capaciteit van productie en logistiek. Daarnaast hebben we begin maart ons vernieuwde klantportaal gelanceerd. Dat stelt onze klanten in staat om nog makkelijker digitaal hun bestelling te plaatsen of gegevens na te zoeken. Ik nodig u uit om daarvan ook gebruik te maken.

Kortom: niet te lang stilstaan bij het verleden, maar vooral vooruitkijken. De voorruit is niet voor niets groter dan de achteruitkijkspiegel.

Arjen van Nuland
algemeen directeur

Inhoud

Varkenshouder
Van Kessel

06

18

Melkveehouders
Wiggelo

Varkenshouders
Klomp

32

52

Akkerbouwers
Den Boesterd

Agenda	04
AR investeert	05
Coöperatie	05
Medewerker	13
Column	20
Varkens	21
Coproducten	25
Pluimvee	26

Paarden	31
Bedrijfsontwikkeling	34
Herkauwers	35
Biologisch	41
Plant	42
Een dag uit het leven van... ..	54
Familie	55

Op de cover: Akkerbouwers Wim (rechts) en Edwin den Boesterd.

Colofon

Uniek is een uitgave van AR
Editie: Voorjaar 2026
Redactie: afdeling communicatie & PR

Redactieadres: Postbus 610
6700 AP Wageningen | T 0317-499558
redactie@argroep.nl

©Copyright. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder schriftelijke toestemming van AR.

Agenda

Kijk op www.argroep.nl voor meer informatie en eventuele wijzigingen. Op kennisbijeenkomsten.nl vind je een actueel overzicht van de bijeenkomsten die meetellen voor de verlenging van het Bewijs van Vakbekwaamheid.

21 april

**Veldbijeenkomst
fruitteelt**
Waardenburg

7 juli

Grasdemo
Nijmegen

22-24 april

Champignondagen
's-Hertogenbosch

9 juli

Grasdemo
Buurmalsen

6 mei

**Veldbijeenkomst
fruitteelt**
Altforst

12 augustus

Open dag FRC Randwijk
Randwijk

10 juni

**Veldbijeenkomst
fruitteelt**
Kesteren

16 september

**Innovatiedag
Boomkwekerij**
Opheusden

16 juni

Akkerbouwdemodag
Neerijnen

12-13 september

Horse Event
Vijfhuizen

18 juni

Grasdemo
Aalten

19 september

Fokveedag
Hoornaar

25 juni

Grasdemo
Gerkesklooster

19-20 september

Horse Event Youth
Vijfhuizen

30 juni

Grasdemo
Scherpenzeel

2 juli

Grasdemo
Didam

AR investeert in... nieuwe persen fabriek Wageningen

In het najaar van 2025 zijn er twee nieuwe persen geplaatst in de fabriek in Wageningen. De persen waren bijna 50 jaar oud en toe aan vervanging.

Met het vervangen van de persen willen we drie dingen bereiken: een betere brokkwaliteit, een hogere capaciteit en een lager energieverbruik.

Degelijke kwaliteit

Bij de keuze voor de nieuwe persen is er onder andere gekeken naar de prijskwaliteitverhouding. Er is gekozen voor persen van CPM. Dit is een Nederlandse leverancier wat handig is als er bijvoorbeeld onderdelen vervangen moeten worden. De persen van CPM staan bekend om hun goede en degelijke kwaliteit. Terwijl de meeste persen werken met V-snaaroverbrenging, werken deze nieuwe persen met tandwieloverbrenging. Tandwieloverbrenging heeft als voordeel dat het 7% minder energie kost dan via de V-snaar.

Bevalt goed

Bedrijfsleider Jarco van Veenendaal is blij met de nieuwe persen: "Ze draaien vanaf het najaar van 2025 en het bevalt tot nu toe heel goed. We zien duidelijke verbeteringen in capaciteit en brokkwaliteit. Met dezelfde ampère draaien ze veel harder dan de oude persen. Zo kunnen we blijven voldoen aan de stijgende vraag naar ons voer. Eind januari heeft CPM nog een dag meegekeken met alle instellingen. Zo zetten we de puntjes op de i en halen we eruit wat erin zit."

Overige persen

Twee van de zes persen in de fabriek in Wageningen zijn nu vervangen. Jarco: "De oude persen waren 47 jaar oud, dus die waren ook wel toe aan vervanging. De nieuwe kunnen voorlopig weer mee." In juli 2026 worden nog twee persen vervangen.

Toekomstbestendige keuze

Met deze persen investeren we in uitbreiding en modernisering van onze eigen productielocaties. Het zijn energiezuinige persen met een hogere capaciteit. Zo kunnen we aan de groeiende vraag voldoen en besparen we op ons energieverbruik.

 Reportage

Al vijf jaar stijgende lijn in resultaten voor Van Kessel

In zijn hart is varkenshouder Johan van Kessel uit Lunteren een vrij man. Toch heeft hij zich aangesloten bij het VOB-concept. Al vijf jaar op rij ziet hij zijn resultaten groeien, zowel technisch als financieel. Hij legt uit welke stappen hij heeft genomen.

Johan van Kessel groeide op in Ederveen, waar zijn ouders een bedrijf hadden met koeien en vleesvarkens. Het bedrijf lag midden in het dorp, dus er was geen enkele mogelijkheid tot ontwikkeling. In 1995 konden ze in het buitengebied van Lunteren een bestaand bedrijf kopen met vleesvarkens en vleeskuikens. Na een jaar vervingen ze de vleeskuikens door leghennen. Nu houden Johan (57) en zijn vrouw Erna (56) er 70.000 leghennen en 1.500 vleesvarkens. Johan doet al het werk in de stallen en Erna houdt de administratie bij. Ze hebben drie zoons, maar geen bedrijfsopvolger.

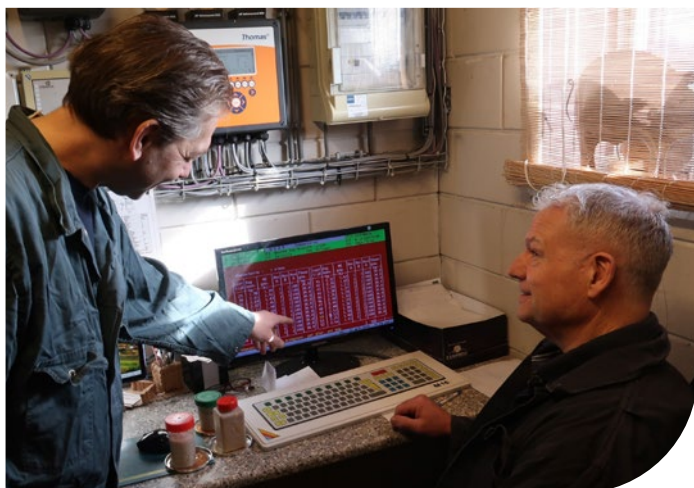
Varken op z'n Best

Al sinds de start van het 1 ster Beter Leven-keurmerk, doet Johan hieraan mee. Ook toen in 2020 het concept VOB (Varken op z'n Best)

startte, stapte Johan in, hoewel hij liever een vrij man is. Johan: "Ik ben niet van het langdurig vastleggen. Toch heb ik afgelopen zomer voor drie jaar bijgetekend. We denken dat dit concept financieel het meest aantrekkelijk is. Het is een kostprijsmodel: de prijs van de gekochte biggen en de geleverde varkens wordt voor de helft bepaald door de kostprijs, voor de andere helft door de marktprijs. Zo gaat bij een dalende markt de opbrengst van de varkens nooit helemaal onderuit. Het bevalt goed. En financieel heeft het tot nu toe goed uitgepakt."

Weinig aanpassingen

Elke twee weken komen er nieuwe biggen en wekelijks worden vleesvarkens afgevoerd. Beren en gelten worden apart opgelegd. De biggen komen van een vaste vermeerderaar, de varkens worden geleverd aan Jumbo. De handel loopt via Handelshuis Schuttert. Voor aansluiting bij VOB hoefde Johan niet veel aan te passen. Het enige was dat hij zijn vaste dierenarts vaarwel moest zeggen. "Dat was wel een dingetje, want die beviel heel best." Maar ook de nieuwe dierenarts, Rick Janssen van De Varkenspraktijk, bevalt inmiddels goed.

Onze focus ligt op de voederconversie.

Betere resultaten

De afgelopen vijf jaar zijn de resultaten ieder jaar verbeterd, zowel technisch als financieel: minder uitval, meer groei en een lagere voederconversie. De ervaring van AR is dat Johan heel secuur werkt en een kritische blik heeft. Hij spuit na elke ronde de hokken schoon en ontsmet ze. “Verder werk ik met een vaste vermeerderaar en heb ik gezonde varkens. De te leveren varkens selecteer ik heel kritisch. In de afgelopen jaren zijn we steeds meer eiwit gaan voeren en hebben we de genetica veranderd. Eerst hadden we Piétrain, vervolgens Tempo en nu TN70xDuroc. Deze varkens hebben een hogere voeropname en willen hard groeien. Onze manier van voeren en management sluit daar goed op aan.”

Tabel: Technische resultaten 2021-2025.

[25-117]	2021	2022	2023	2024	2025
Groei gram/dag	843	921	963	986	1.018
Voederconversie	2,39	2,34	2,32	2,28	2,26
Voerkosten per kg groei	0,689	0,883	0,795	0,705	0,695
Uitval%	1,6	2,2	1,8	1,4	0,8

Rantsoen

De varkens krijgen drie keer per dag brijvoer aan de trog en twaalf keer per dag een kleine hoeveelheid in een andere voerbak. Een sensor meet wanneer de voerbak leeg is en zorgt voor nieuwe vulling. Johan voert 50 procent kernproduct en mengt dat zelf met de bijproducten tot een mooie mix. In het brijvoer zitten circulaire restproducten, wat goed is voor het verlagen van de CO₂-voetafdruk. Van elke vracht en van de mengsels die hij maakt, controleert hij zelf het percentage droge stof met een elektronische drogestofmeter.

Sparren over de voerstrategie

Johan voert al zijn leven lang van AR en ervaart de organisatie als betrouwbaar en goed. “De contacten met mijn specialist Eelco van de Hoef zijn heel goed. We voeren Agrubrij (CCM met tarwegistconcentraat), aardappelstoomschillen en tarwetzetmeel. De voederwaarde van brijvoerproducten wisselt,

dus je moet nog wel eens improviseren. Dan bel ik Eelco om te overleggen over de samenstelling. Hij is altijd goed te bereiken. Dat werkt fijn.” Geregeld kijken ze samen naar de strategie en de voersamenstelling. Dan laat Eelco op de laptop zien wat er in het voer zit en wat het kost. Met bijproducten valt er wel wat te schuiven en te bezuinigen, maar de focus blijft op de voederconversie. Omdat Johan hier zo scherp op zit, bespaart hij op mestafvoer.

Toekomst

De vrijheid van het vak, het eigen baas zijn, dat vindt Johan het mooiste aan zijn werk. En hij geniet van de 24 ha land waar hij mais op verbouwt. “Dat vind ik leuk om ernaast te doen. Dan ben ik toch nog eens buiten aan het werk, op de trekker. En in mijn vrije tijd zit ik bij de vrijwillige brandweer.” Qua duurzaamheid heeft Johan sinds 2013 zonnepanelen en sinds een jaar een accu die anticipeert op de onbalansmarkt. Maar meer grote investeringen zullen waarschijnlijk niet meer komen.

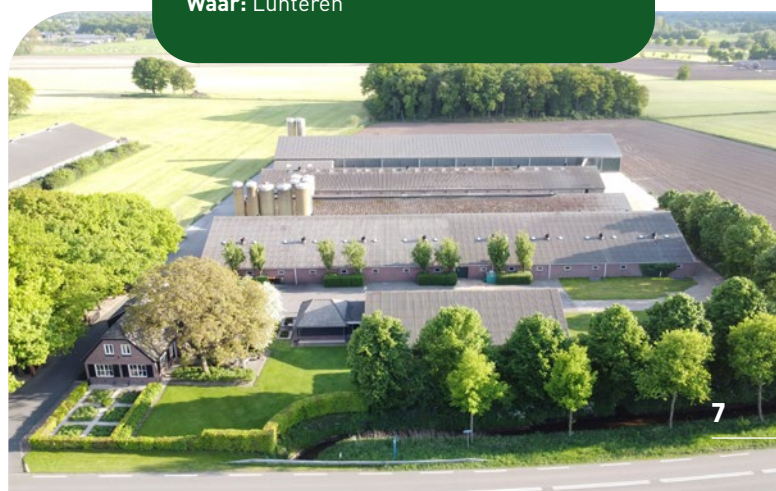
Tekst: Jollette van Eijden

Van Kessel B.V.

Wie: Johan en Erna van Kessel

Wat: 1.500 vleesvarkens, 70.000 leghennen en 24 ha mais

Waar: Lunteren

Nieuw klantportaal MijnAR.nl

Het nieuwe klantportaal van AR is live en wordt stap voor stap verder uitgebreid. Met MijnAR.nl regel je jouw bestellingen snel en eenvoudig. Klanten worden sector voor sector uitgenodigd om gebruik te gaan maken van het nieuwe klantportaal.

Gefaseerde overgang

Maandag 9 maart zijn we gestart met de sectoren Plant en Pluimvee. De komende maand worden klanten uit de andere sectoren gevraagd om over te stappen op het nieuwe klantportaal. De gefaseerde overgang zorgt ervoor dat we gebruikers beter kunnen begeleiden. De eerste ervaringen zijn positief. We komen nog kleine verbeterpunten tegen, maar die lossen we snel op. Het oude portaal blijft beschikbaar zolang nog niet alle functies zijn overgezet.

Beschikbare functionaliteiten

In MijnAR.nl kun je veel zaken zelf regelen. Zo plaats je eenvoudig je bestelling en kun je eerder bestelde producten eenvoudig opnieuw bestellen. Daarnaast heb je inzicht in je facturen en afleverdocumenten en kun je producten

opslaan als favoriet voor nog sneller bestellen. Ook praktische zaken regel je hier eenvoudig, zoals het invullen van je meststoffenverklaring, het wijzigen van je gegevens en het beheren van je silo's.

Account aanvragen

Heb je nog geen account? Vraag deze dan aan via www.MijnAR.nl. Binnen één tot twee werkdagen ontvang je een activatiemail. Bij de eerste keer inloggen vul je enkele gegevens in en maak je indien nodig je silo's aan.

Gebruik op mobiel

MijnAR.nl werkt ook perfect op je smartphone of tablet. Het portaal is niet beschikbaar via de appstores, maar kan eenvoudig aan het startscherm van je toestel worden toegevoegd. Zo heb je het altijd snel bij de hand, waar je ook bent.

Waarom MijnAR.nl?

Met MijnAR.nl maken we het bestelproces eenvoudiger en overzichtelijker voor zowel jou als onze medewerkers. Door slimmer te werken verlagen we de kans op fouten en zorgen we ervoor dat je altijd beschikt over de juiste digitale gegevens. Zo bouwen we stap voor stap aan een toekomstbestendig klantportaal.

Hulp en uitleg

Kom je er niet direct uit? Op argroep.nl/faqklantportaal vind je instructievideo's en antwoorden op veelgestelde vragen. Liever persoonlijk contact? Onze helpdesk helpt je graag verder.

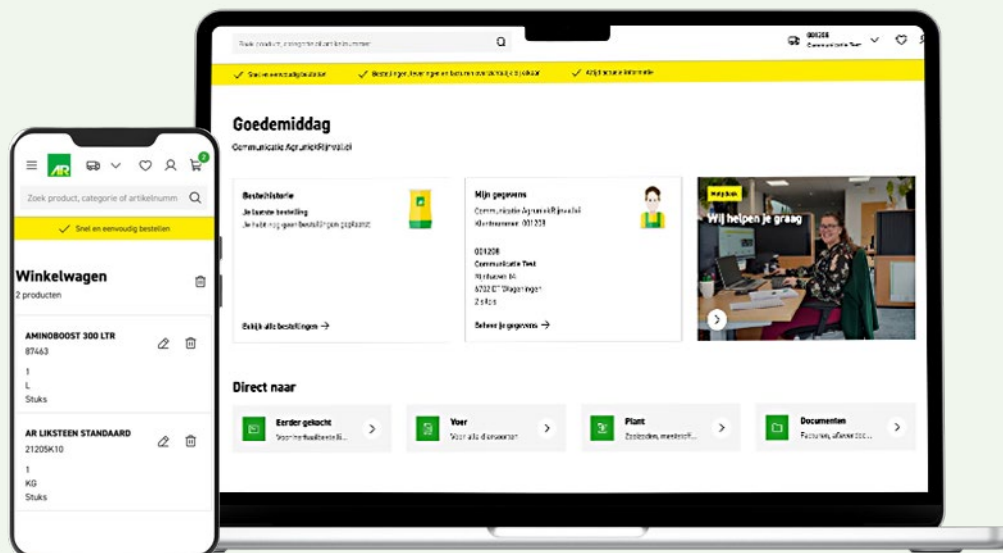
Helpdesk Voer: 0317-499510

Helpdesk Plant: 0418-655944

Helpdesk Paard: 0317-499595

Scan de QR-code voor een video waarin we je de belangrijkste onderdelen van het klantportaal laten zien.

Zeven nieuwe erfdiervoederzakken

Sinds eind maart zijn zeven bestaande voeders beschikbaar in een mooie nieuwe zak. De vertrouwde kwaliteit en samenstelling blijven behouden, maar de producten zijn nu verpakt in herkenbare zakken gericht op zowel de agrarische klant als de consument. De voeders zijn rechtstreeks bij AR verkrijgbaar, via ARwebshop.nl en via de dealers.

Naam op zak	Artikelnummer	Volledige naam
Kalverbrok	24747BR5K20	Kalverbrok Maxima Vitaal
Melkveebrok	24702BR5K20	Melkveebrok Rendement
Vleesveebrok	34962BR5K20	Vleesveebrok Groei AR Uniek
Watervogelvoer	20351K03K20	Watervogelvoer AR
Lammerenkorrel	24800K03K20	Schapen Lammerenkorrel
Bietenpulp	219700B0K20	Bietenpulp laag suiker 6 mm
Knaagdieren	24812K03K20	Konijnenkorrel

Vacatures bij AR

We hebben weer een aantal interessante vacatures bij AR. Dus wil je ook werken in de mooiste sector van Nederland? Kijk dan gauw of er iets bij zit voor je.

- Business Intelligence Specialist, AR Holding
- Adviseur bedrijfsontwikkeling en vergunningen, AR Bedrijfsontwikkeling
- Operator, AR Voer
- Bedrijfsleider productie Barneveld, AR Voer
- Medewerker onderhoud en reparaties, AR Holding
- Verkoopmedewerker Tuin, Welkoop Woudenberg
- Verkoopmedewerker Tuin, Welkoop Geldermalsen
- Medewerker kwaliteitszorg, AR Voer

Scan de QR-code voor meer informatie over onze vacatures of ga naar argroep.nl/vacature

Uitgelicht: Adviseur bedrijfsontwikkeling

Voor uitbreiding van het team is AR Bedrijfsontwikkeling op zoek naar een (aankomend) adviseur. Als adviseur bedrijfsontwikkeling ondersteun je agrarische ondernemers bij het verkrijgen van de juiste vergunningen. Je onderhoudt contacten met agrarische ondernemers, adviseert hen over omgevingsvraagstukken en je begeleidt aanvragen. Ook denk je mee over een toekomstgerichte bedrijfsopzet. Herken jij je in deze rol en krijg je energie van samenwerken met ondernemers die vooruit willen? Dan horen wij graag van je!

Sterke waardering van leden en klanten voor AR

In het najaar van 2025 heeft AR een klanttevredenheidsonderzoek laten uitvoeren. De uitkomsten laten een duidelijk beeld zien: AR wordt breed gewaardeerd als betrouwbare partner op het boeren erf. Een resultaat waar we trots op zijn!

De algemene waardering is erg goed. De meeste categorieën scoren boven de 4 op een schaal van 1 tot 5. De drie belangrijkste redenen om klant te zijn, zijn bedrijfsbegeleiding/advies, betrouwbaarheid en de kwaliteit van de producten. Prijs speelt uiteraard een rol, maar is minder doorslaggevend. Dat past bij wie we willen zijn: een partner die bijdraagt aan het rendement en de toekomstbestendigheid van jouw bedrijf.

Respons

In totaal zijn 1.591 klanten van Voer, Paard en Plant uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. In totaal hebben 357 klanten de vragenlijst ingevuld. Dit betekent een respons van ruim 22%, wat ruim voldoende is voor een betrouwbaar en representatief beeld van hoe onze klanten onze dienstverlening ervaren.

Dienstverlening blijft op niveau

In 2024 zijn we overgestapt naar een nieuw ERP-systeem (D365). Onderdelen die daardoor tijdelijk onder druk stonden, zoals logistiek, administratie en klantenservice, worden door klanten nog steeds hoog gewaardeerd. Bij de vraag over logistiek springen de klantvriendelijkheid en de netheid

van de chauffeur er echt uit. Ook de tevredenheid over de voorlichter is over het geheel genomen zeer hoog.

Klantportaal

De manier van bestellen verschilt per sector. In de sectoren Plant en Paard wordt nog veel telefonisch of via de voorlichter besteld. Het gebruik van het klantportaal blijft achter en de waardering hiervoor ligt lager dan voor de andere onderdelen, zo bleek uit het onderzoek. Met het vernieuwde klantportaal MijnAR.nl zetten we een belangrijke stap om het gebruik te vergroten en de tevredenheid te verbeteren. Op pagina 8 lees je meer hierover.

Coöperatie met betrokken leden

Als coöperatie vinden we het belangrijk dat leden zich gehoord en betrokken voelen. Uit het onderzoek blijkt dat ruim de helft van de respondenten het belangrijk vindt dat AR een coöperatie is. Bovendien geeft ongeveer de helft van de respondenten aan zich voldoende gehoord te voelen bij belangrijke beslissingen. Dat betekent dat er ruimte is om die betrokkenheid verder te versterken.

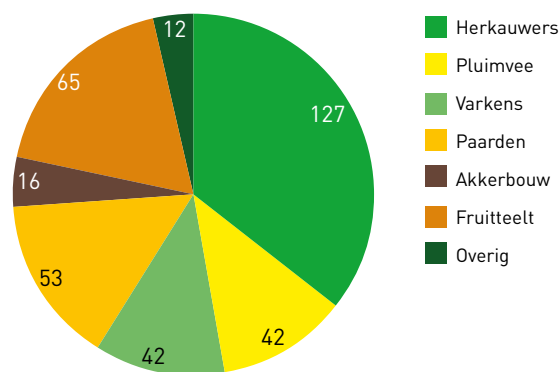
Vertrouwen in de toekomst

De uitkomsten laten zien dat het vertrouwen in AR groot is. Met een positieve Net Promoter Score bevelen meer klanten ons aan dan dat er kritiek is. Daarnaast verwacht maar liefst 97% van de respondenten over een jaar nog steeds klant te zijn. Dat vertrouwen waarderen we enorm.

Waar we verder aan werken

Naast het gebruiksgemak van het klantportaal zijn er nog een aantal verbeterpunten benoemd, waaronder de afhandeling van klachten en de prijssystematiek. Hier gaan we concreet mee aan de slag.

Figuur 1: Respons per sector.

Tabel: Waardering per onderwerp op schaal 1-5, uitgesplitst naar Voer, Plant en Paard.

	Voer	Plant	Paard		Voer	Plant	Paard
Rendement met producten AR	4,0	3,8	4,0	Meedenken met ontwikkelingen van bedrijf	3,9	3,9	3,8
Voorlichting	4,2	4,2	4,1	Kwaliteit	4,2	4,1	4,1
Prijzen	3,4	3,3	3,7	Telefonische bereikbaarheid	4,1	4,2	3,9
Klantvriendelijkheid medewerkers	4,4	4,4	4,2	Gebruiksvriendelijkheid klantportaal	3,6	3,5	3,9
Nakomen van afspraken	4,2	4,4	4,3	Klantvriendelijkheid/netheid chauffeur	4,4	4,5	4,4
Facturatie	4,1	4,0	4,2				

Jubilarissen

Afgelopen periode was Neal ten Oever 25 jaar in dienst bij de coöperatie. Johan van den Berg en Rudi Woordes vierden hun 40-jarig jubileum. Uiteraard zijn de jubilarissen in het zonnetje gezet.

Neal ten Oever
Planning Voer

Johan van den Berg
Facilitair beheer

Rudi Woordes
Fabriek Wichmond

Gesteund vanuit het AR Fonds: educatiepakket De Bleije Boerderij

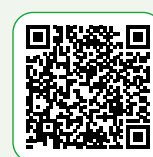
In Muiden ligt stads- en zorgboerderij De Bleije Boerderij/Hoogerlust. Via eigenaren en AR-leden Marijke Schwirtz en André van der Galiën kwam het verzoek binnen voor een bijdrage vanuit het AR Fonds om het educatiepakket voor kinderen uit te breiden.

De Bleije Boerderij is een zorgboerderij waar agrarische productie wordt gecombineerd met dagbesteding. Deelnemers werken onder andere mee aan diervoorzorg, de moestuin en de boerderijwinkel. Zo ontstaat een plek waar zorg, werk en productie op een mooie manier samenkomen. Voor ondersteuning van de kinderactiviteiten kwam er een verzoek binnen voor een

bijdrage vanuit het AR Fonds. Met die bijdrage willen Marijke en André de kinderen laten ervaren hoe het is om vee te verzorgen en klusjes uit te voeren op de boerderij. Omdat dit initiatief mooi past bij het doel van het AR Fonds om de verbinding tussen boeren en burgers te versterken, levert AR hier graag een bijdrage aan.

Meer informatie

Wil je meer weten of wil je ook een aanvraag indienen? Kijk dan op argroep.nl/arfonds voor meer informatie of neem contact met ons op via 0317-499599 of districtsvoorzitter@argroep.nl.

Even voorstellen

Afgelopen periode zijn twee specialisten gestart bij AR. Ze stellen zich graag aan je voor.

Specialist (biologisch) melkvee

Teus van Schaik (29)

Woonplaats

In het mooie Lunteren woon ik met mijn vrouw en twee kinderen.

Wat heb je hiervoor gedaan?

Hiervoor heb ik bij een andere voerleverancier gewerkt als specialist rundvee en nutritionist. Ik vind het leuk om theorie en praktijk met elkaar te verbinden en zo tot verbeteringen te komen.

Hoe ben je bij AR terechtgekomen?

Na een fusie zat ik niet meer goed op m'n plek en ben ik om me heen gaan kijken. AR heeft voldoende schaal om impact te maken en is kleinschalig genoeg om gevoel met je

collega's en klanten te houden. Het beste van twee werelden!

Wat spreekt je aan in de functie?

Veehouders verder helpen! Het is een fantastisch gevoel als je ergens het erf afrijdt en je meerwaarde hebt kunnen bieden, als je samen knelpunten geanalyseerd hebt en daar een mooie oplossing voor vindt.

Wat doe je in je vrije tijd?

In mijn vrije tijd doe ik graag leuke dingen met ons gezin en onze familie. Daarnaast vind ik het leuk om meubels te maken, daar gaat ook best wat tijd in zitten. Ten slotte ga ik graag een rondje fietsen.

Nutritionist pluimvee

Pascal van Keulen (34)

Woonplaats

Wageningen

Wat heb je hiervoor gedaan?

Na mijn studie Diervoeding aan de Wageningen Universiteit ben ik de afgelopen acht jaar actief geweest in de kalvermelksector.

Hoe ben je bij AR terechtgekomen?

Na jaren internationaal gewerkt te hebben, was dit het juiste moment om dichterbij huis aan de slag te gaan. Daarnaast kijk ik al zo'n twaalf

jaar uit op de AR-fabriek in Wageningen, dus de stap was snel gemaakt.

Wat spreekt je aan in de functie?

Het puzzelen om samen met in- en verkoop, kwaliteitszorg en de fabriek tot de juiste samenstelling te komen.

Wat doe je in je vrije tijd?

In mijn vrije tijd sport ik graag, ga ik er graag samen met mijn gezin en vrienden op uit en zet ik mij in voor onze plaatselijke kerk.

Winnaar beursactie Rundvee & Mechanisatie Vakdagen

Op de Rundvee & Mechanisatie Vakdagen in Hardenberg en Gorinchem maakten bezoekers kans op een mooie prijs. Bij bestelling van minimaal één eenheid maiszaad in onze stand ging de bestelbon in de ton voor de loterij. Het winnende lot is inmiddels getrokken. De rijkelijk gevulde kruiwagen is gewonnen door melkveebedrijf Hermans uit Megen.

Wij feliciteren vader en zoon met deze mooie prijs!

Voorlichter ruwvoerteelt Bert van Hoek overhandigt de prijs aan vader en zoon Hermans.

In het kantoorgebouw van AR Plant in Waardenburg is de Centrale Adviesdienst Fruitteelt (CAF) gevestigd, een zelfstandig voorlichtingsorgaan en kenniscentrum. José van Zoelen verzorgt twee dagen per week de administratie en het secretariaat bij CAF.

Wist je dat...

José één keer in de week sport en bij mooi weer op de fiets naar haar werk in Waardenburg gaat, een kwartiertje fietsen.

Administratief en secretarief medewerkster CAF José van Zoelen

José (55) woont met haar man en twee zoons (19 en 24) in Meteren. Hun dochter (26) is net op zichzelf gaan wonen. Ze hebben een fruitteeltbedrijf met peren (Conference en Beurré Alexander Lucas). Thuis werkt José mee waar nodig, zoals tijdens de piekperiodes in de pluk. Ze werkt al 35 jaar bij CAF.

Hoe ben je bij CAF terechtgekomen?

“In 1991 ben ik begonnen bij Rijnzate Betuco. In de loop der jaren maakte ik diverse fusies mee. In die tijd deed ik al ondersteunend werk voor CAF en in 2003 maakte ik de overstap. CAF was toen nog een team van twee adviseurs voor wie ik de administratie ging verzorgen. Ik vond het leuk om meer bij de fruitteeltsector betrokken te zijn.”

Wat houden je werkzaamheden in?

“Vanuit CAF organiseren we onder meer kennisbijeenkomsten en demoproeven voor fruittelers en geven we nieuwsbrieven uit. Voor de nieuwsbrieven beheer ik het adressenbestand. Ook onderhoud ik de contacten met de regiovoorlichters. Voor de demoproeven verwerk ik de opdrachtbevestigingen en de facturatie. Het grootste deel van mijn werk omvat het beheren van onze kennisbijeenkomsten. Telers melden zich aan via de website www.kennisbijeenkomsten.nl, op basis waarvan ze hun spuitlicentie kunnen verlengen. In de winter organiseren we een stuk of tien lezingen, in het voorjaar rond de twintig veldbijeenkomsten. Ik plaats alle bijeenkomsten op onze website. Fruittelers kunnen zich via de site inschrijven en de betaling doen. Ik maak de deelnemerslijsten, controleer op de aanwezigheid, zorg ervoor dat alle gegevens kloppen en geef die door aan het Bureau Erkenningen. Dat bureau wijst uiteindelijk de punten toe en geeft bij voldoende studievorderingen het Bewijs van Vakbekwaamheid af.”

Wat is jouw binding met fruitteelt?

“Ik ben niet opgegroeid op een fruitteeltbedrijf. Mijn man heeft wel een agrarische achtergrond en we zijn er geleidelijk ingegroeid. Nu zijn we met ons hele gezin werkzaam in de agrarische sector. Ook leuk is dat we thuis naast onze peren ook nog een klein hoekje druiven hebben. Het is de hobby van onze dochter, maar ik help daar ook regelmatig mee. Afgelopen jaar hebben we geprobeerd wijn te maken; deze zomer gaan we de gebottelde wijn proeven.”

Wat spreekt je aan in je werk?

“Het is de combinatie van samenwerken, praktijkkennis delen en dicht bij de fruittelers staan. Dat spreekt mij erg aan. We kunnen met een klein groepje mensen veel betekenen voor de sector. Met telers heb ik telefonisch contact en zo nu en dan ga ik naar een veldbijeenkomst. Dan leer je de mensen ook wat beter kennen en ben je tegelijkertijd beschikbaar om vragen te beantwoorden.”

Wat is er in de afgelopen 35 jaar veranderd?

“Het team is enorm gegroeid. Van twee adviseurs plus iemand voor de administratie naar een team van negen personen met een veel breder takenpakket: adviezen geven, onderzoeksprojecten uitvoeren en kennisbijeenkomsten organiseren.”

Wanneer is een werkdag geslaagd?

“Je werkt in de fruitteelt sterk met de jaargetijden, de werkzaamheden variëren van seizoen tot seizoen. Een werkdag is geslaagd als je samen met collega's iets hebt georganiseerd en alles weer klopt.”

AR neemt afscheid van John Kusters

Op 23 januari nam AR afscheid van John Kusters tijdens een goedbezochte afscheidsreceptie in Dreumel. Een moment om terug te blikken op zijn loopbaan, maar vooral ook om vooruit te kijken naar de toekomst van de agrarische sector en Johns nieuwe rol daarin.

De bijeenkomst werd geopend door Pierre Berntsen, directeur agrarische bedrijven bij ABN AMRO. In zijn presentatie schetste hij hoe Nederland in de afgelopen decennia is uitgegroeid tot een internationaal gidsland in agrifood. Tegelijkertijd staat die positie onder druk door toenemende regelgeving, maatschappelijke verwachtingen en Europese dossiers zoals Natura 2000, de nitraatrichtlijn, klimaatdoelen en CSRD. Volgens Berntsen ligt de sleutel in gerichte verduurzaming, zowel in de keten als op bedrijfsniveau. Hij riep ondernemers, overheid en kennisinstellingen op om hierin gezamenlijk op te trekken. Zijn kernboodschap vatte hij samen met de woorden: "De enige constante in de agrarische sector is verandering en juist daarin ligt de kracht van Nederland."

Waardering vanuit AR

Namens AR sprak algemeen directeur Arjen van Nuland John toe. Hij stond stil bij Johns achtergrond in de fruitteelt en de geschiedenis van het bedrijf Kusters, dat in 1970 werd opgericht door Johns ouders. De keuze om het familiebedrijf onder te brengen bij AR was ingrijpend. John speelde een sleutelrol in de integratie en legde actief de verbinding tussen beide organisaties.

Verbinder in hart en nieren

Medewerker Gerben Polderdijk sprak John toe namens zijn naaste collega's. Hij typeerde John als een creatieve denker, 'de Dreumelse Willie Wortel', die collega's ruimte gaf, inspireerde en altijd oog had voor de praktijk. Zijn adviezen waren helder, eerlijk en gericht. In zijn eigen woorden benadrukte John hoe bepalend de gesprekken met telers en collega's voor hem zijn geweest. Met een breed netwerk en een sterke betrokkenheid bij de sector kijkt hij nu vooruit naar zijn nieuwe rol als voorzitter van de NFO. AR dankt John Kusters voor zijn inzet en samenwerking en wenst hem veel succes in deze volgende fase.

John en Ingrid Kusters omringd door collega's uit Dreumel.

Districtsvergaderingen: hoe maak je keuzes?

In maart bezochten zo'n honderd leden onze vier districtsvergaderingen. Tijdens deze vergaderingen werden de leden uitgebreid geïnformeerd over de jaarcijfers en actualiteiten van AR.

Ook gingen bestuur en directie met de leden in gesprek over de vraag hoe je de juiste keuzes maakt voor je bedrijf. Harold Vogels, manager van AR Bedrijfsontwikkeling, nam de aanwezigen mee in de overwegingen. Ook reikte hij hulpmiddelen aan waarmee ondernemers strategische keuzes en plannen kunnen maken. Door de vele ontwikkelingen op technisch vlak en binnen de regelgeving en afzetmarkten is het belangrijk om een integrale benadering te kiezen. Ook is het verstandig om kennispartners te betrekken met verschillende invalshoeken. Wil je meer weten over deze aanpak, lees dan het artikel op pagina 34: 'Op weg naar een toekomstbestendig bedrijfsmodel'.

Wijzigingen districtsraad

Tijdens de districtsvergaderingen in maart werden de volgende twee leden voor een nieuwe zittingstermijn herkozen:

- Hein van Olst uit Andelst (district Midden)
- Richard de Bie uit Werkhoven (district Midden)

Aftredend en niet herkiesbaar waren:

- Bart Holleman uit Babberich
- Rick Visch uit 't Harde
- Cor van den Hazel uit Putten.

Nieuwe districtsraadsleden:

In district Noord zijn als nieuwe leden van het districtsbestuur benoemd **Jorina van den Brink** en **Wim Berghuis**. Jorina (31 jaar) heeft in Putten in maatschap met haar ouders en man Peter een pluimveebedrijf met vrijeuitloophennen.

De voorbereidingen voor het bouwen van een nieuwe stal zijn in volle gang. Wim (55 jaar) heeft in Biddinghuizen een vleesvarkensbedrijf en akkerbouwbedrijf.

In district Oost is **Rubert Duim** benoemd als nieuw lid van het districtsbestuur. Samen met zijn vrouw heeft Rubert (54 jaar) in Lemelerveld een gesloten biologisch vleesvarkensbedrijf.

Het districtsbestuur Zuid wordt uitgebreid van zes naar zeven leden. **Bas Gerrits** uit Rijkevoort is benoemd als zevende lid van dit bestuur. Bas (52 jaar) heeft samen met zijn broer en zoon een legpluimveebedrijf in Rijkevoort. Zij zetten nagenoeg alle eieren die zij produceren via het eigen pakstation af.

Rol districtsraad

De leden van de vier districtsbesturen van AR vormen samen de dertigkoppige districtsraad van AR. De districtsraad vormt een belangrijke schakel tussen de leden en het bestuur. De districtsraad werkt aan ledenbetrokkenheid en geeft het bestuur advies over alles wat de coöperatie raakt.

Zuiver Voer Plus: dit is de plus van AR

Sinds 2016 werken we binnen AR volgens de Zuiver Voer-filosofie, gebaseerd op drie stevige pijlers: zuivere grondstoffen, een individuele bewerking van deze grondstoffen en een gegarandeerde voedingswaarde. Ieder ingrediënt wordt zo verwerkt dat het een maximale voedingswaarde en diergezondheid oplevert.

De sector is de afgelopen jaren echter flink complexer geworden. Ondernemers staan voor strategische keuzes die direct invloed hebben op hun rendement en toekomstperspectief. Om die reden hebben we een vierde pijler toegevoegd: kennis en bedrijfsinzicht. Binnen AR is dit niet nieuw, maar wel relevanter dan ooit en een essentieel onderdeel van onze aanpak.

Meerwaarde toevoegen

Daarom benoemen we deze plus vanaf nu nadrukkelijker. Als AR kijken we immers verder dan alleen het voer. Juist in de advisering wordt extra waarde toegevoegd. Voorlichters ondersteunen ondernemers op het bedrijf, terwijl AR Bedrijfsontwikkeling meedenkt bij strategische vraagstukken, zoals vergunningen en bedrijfsopvolging. We analyseren data, volgen resultaten en geven advies dat raakt aan het hele bedrijf: van stalmanagement en klimaat tot voerwinst en mineralenkringloop. Voor onze klanten betekent dat meer grip op het totaal. Dat is de plus van AR.

Zuiver Voer Plus

AR levert haar voeders volgens de vier pijlers van Zuiver Voer Plus.

Zuivere grondstoffen:

Gezonde grondstoffen die optimale prestaties in de stal mogelijk maken.

Elke grondstof zijn eigen bewerking:

De eigenschappen van de grondstoffen worden hierdoor maximaal benut.

Gegarandeerde voedingswaarde:

Door deelname aan VoederWaarde.nl.

Kennis en bedrijfsinzicht:

We analyseren data, volgen resultaten en geven toekomstgerichte adviezen.

Hoog bezoek voor Welkoop Woudenberg

Op 27 januari mocht het team van Welkoop Woudenberg hoog bezoek ontvangen, namelijk het college van B&W van de gemeente Woudenberg. Zij hadden hun collegevergadering bij de Welkoop gepland.

Na afloop van de vergadering lunchte het college met het Welkoop-team en gingen zij met elkaar in gesprek over onder andere de rol van de gemeente voor ondernemers en over maatschappelijk verantwoord ondernemen. Voor het college was het een mooie gelegenheid om van dichtbij kennis te maken met dit betrokken en klantgerichte bedrijf. Bedrijfsleider Martin Jansen en assistent-bedrijfsleider Kees Wolswinkel kijken met een goed gevoel terug; er zijn mooie gesprekken gevoerd en belangrijke onderwerpen besproken.

De mensen van de coöperatie

Jacco Merkens

Districtsraadslid Midden

In Werkhoven runt Jacco Merkens samen met zijn vrouw en kinderen een fruitbedrijf van 35 hectare met biologische appels en peren. Als neventakken heeft hij een sorteerbeidrijf (volledig biologisch) en een loonbedrijf. Dagelijks werken er zo'n 15 medewerkers mee op het bedrijf. Als enige in Nederland teelt hij de Redlove-appel, een bijzonder mooie rode én extra gezonde appel door het grote aantal antioxidanten.

Hoe ben je bij de districtsraad van AR terechtgekomen?

“Een collega-teler ging uit de districtsraad en zocht een vervanger. Hij vond het wel wat voor mij en zei dat het leuk en leerzaam was. Ik had er eigenlijk nog nooit over nagedacht, maar het sprak me wel aan. Je doet nieuwe contacten op en je leert er van alles, wat ook weer handig is voor je eigen bedrijf. Zo kwam ik in 2019 bij de districtsraad.”

Hoe gaat zo'n vergadering met de districtsraad?

“Ik vind de vergaderingen altijd goed georganiseerd en ze verlopen constructief. Er is een goede agenda met een duidelijke richting waarover we het gaan hebben. Er zijn vaak interessante discussies, zowel over wat er speelt in de sector als over het reilen en zeilen binnen AR. We hebben het dan bijvoorbeeld over de begroting, jaarcijfers en wat er op het boerenervf gebeurt, maar ook gaat het over de invloed van de problemen in de wereld.”

Wat vind je belangrijk om in te brengen in de districtsraad?

“Het is een mooie gelegenheid om de dingen die wij in de praktijk horen en zien bij de directie onder de aandacht te brengen. Recent hadden we het

bijvoorbeeld over het UPLG (Utrechts Programma Landelijk Gebied) waarin staat hoe de provincie Utrecht omgaat met stikstof. Hieruit komen ingrijpende maatregelen voor de agrarische sector. Tijdens de districtsraad hebben we het er dan met elkaar over: komen hier alleen bedreigingen uit voort of biedt het ook nog kansen? Ook hebben we het over hele praktische zaken. Wij hebben op dit moment geen fruitteeltvoorlichter die gespecialiseerd is in biologisch. De vraag is dan, kan bijvoorbeeld CAF daar iets in betekenen?”

Wat zie je als de meerwaarde van de districtsraad?

“De onderwerpen die besproken worden zijn zowel voor AR als voor ons als agrarische ondernemers interessant. Je leert ook om meer van bovenaf naar je bedrijf te kijken. Het verbreedt je blik. Dit helpt je om overzicht te houden.”

Hoe kijk je tegen de coöperatie aan als organisatievorm?

“Ik vind het een goede en stevige organisatievorm. Als ik naar AR kijk in het bijzonder, dan vind ik dat ze het goed doen. Ze zijn stabiel, betrouwbaar en zitten er scherp bovenop. Wat ik ook fijn vind is dat ze flexibel zijn met het leveren van spullen.”

In deze rubriek willen we je kennis laten maken met de mensen van de coöperatie. Dit keer is Jacco Merkens aan het woord. Hij is districtsraadslid van het district Midden.

Reportage

Automatisering van de melkveetak bevalt Wiggelo uitstekend

In Dodewaard heeft Mark Wiggelo samen met zijn broer Sven een typisch Betuws gemengd bedrijf met melkvee en 24 ha fruitteelt. Ze zijn de zesde generatie op de boerderij. Om meer tijd te kunnen besteden aan de fruitteelt, is de melkveetak onlangs flink geautomatiseerd. De resultaten zijn sindsdien sterk verbeterd.

Omdat zowel Mark (40) als Sven (38) in het bedrijf verder wilden, is in 2014 een tweede bedrijf bijgekocht. Dit bedrijf ligt op een steenworp afstand en heeft 26 ha grond en een goede schuur. Op de hoofdlocatie staat

het melkvee en zijn de koelcellen voor het fruit, op de tweede locatie is de jongveestal en de machineopslag. Ze hebben 120 melk- en kalfkoeien en 80 stuks jongvee. De koeien worden minimaal 120 dagen geweid.

Renovatie

De melkveestal was dringend aan vernieuwing toe. "We waren al jaren bezig om op het andere bedrijf een vergunning te krijgen voor een nieuwe stal en dat lukte maar niet", legt Mark uit. "Uiteindelijk hebben we gekozen voor verbouwing van de oude stal, want dat mocht wel. Maar ideaal is het niet, de dieren op twee locaties." Zodoende verrees eind 2024 in tien weken een nieuwe bovenbouw op de oude fundering en een uitbreiding met daarin de melkrobots, technische ruimte en melktank. Het robotmelken startte op 10 december; zomer 2025 was alles gereed, inclusief erfverharding en vervanging van de laatste ligboxen.

Taakverdeling

Qua taakverdeling kunnen de broers elkaar goed vervangen. De koeien doen ze om-en-om 24 uur. Zo hebben ze ook om-en-om een zondag vrij. In het fruit doet Sven het meeste spuit- en snoeiwerk, samen met hun vader, Mark doet de fruitkoeling. Verder verdelen ze de taken evenredig.

Automatisering

In de nieuwe stal is zo veel mogelijk geautomatiseerd. Naast twee Lely-melkrobots hebben ze een automatische voeraanschuiver, een robotmestschuif, twee koeborstels, een automatisch ventilatiegordijn, een dwarsventilatiesysteem met ventilatoren en een hogedrukverneveling die een temperatuurverlaging van 4 à 5°C kan bewerkstelligen. Verder is er een automatisch bevochtigingssysteem voor de roostervloer zodat de mestschuif de vloer schoner kan houden. Er is voor de melk een automatisch filtersysteem met een roestvrijstalen filter dat slechts één keer per week gecontroleerd hoeft te worden. "Dat werkt perfect en scheelt écht heel veel tijd!", zegt Mark tevreden. In het automatisch krachtvoersysteem krijgen de koeien twee krachtvoersoorten en een glycerol-toevoeging voor hoogproductieve koeien. De stal heeft een geïsoleerd dak en er is een ruime storruimte voor hoogdrachtige koeien. De te behandelen koeien worden automatisch gesepareerd. Op het bedrijf is een mestscheider: de dunne fractie gaat de mestsilo in, met de dikke fractie worden elke maandag de 1,15 meter brede diepstrooiselligboxen bijgevuld. "Het is heel handig dat we dat zelf beschikbaar hebben", verklaart Mark.

Voordelen automatiseringsslag

Dankzij deze automatiseringsslag is de standaard arbeidsbehoefte bij het melkvee gekelderde van 8 naar 3,5 uur per dag. Nu is er meer tijd voor de fruitteelt. Maar ook nemen ze ruim de tijd om de koeien te controleren. "Omdat er zoveel parameters worden bepaald, ziet de computer vaak eerder dan ons oog dat er wat aan de hand is. We zien problemen eerder aankomen en kunnen daar beter op sturen." De automatiseringsslag bevat uitstekend. "Dankzij verbeteringen in bijvoorbeeld bezettingsgraad en ventilatie, is het celgetal gehalveerd. Bovendien is de productie zo'n 20% hoger. De koeien worden drie keer per dag gemolken, de verse koeien vier keer. Ook is er een betere activiteitsmeting waardoor de tussenkalftijd met 60 dagen is verkort. De routing is beter, het separeren gaat eenvoudiger en het bekappen veel gemakkelijker."

Rantsoen

De koeien krijgen een traditioneel rantsoen met gras en mais, aangevuld met soja en geplette gerst, waarmee met de mengwagen een mooie mix wordt gemaakt. Ze sturen op het ureumgetal in de tank, met als streefwaarde maximaal 20. Al het vee - van jongvee tot droogstaande koeien - wordt gevoerd van AR. Naast het voer komen ook alle gewasbeschermingsmiddelen, graszaad, maiszaad en kunstmest van AR. Hun

begeleider is rundveespecialist Vincent Leemreize, die nu zo'n vijf jaar op het erf komt. Hij was nauw betrokken bij de grote automatiseringsslag. Vincent: "Mark en Sven staan er hetzelfde in als AR en gaan voor een toekomstbestendig bedrijf waar hard gemolken kan worden. Hun keuzes in automatisering passen hier precies bij." Naast het samenstellen van het rantsoen richt Vincent zich ook op het optimaliseren van de mais- en graskuilen. De broers zijn goed te spreken over hem: "Hij is sociaal, eerlijk, integer en geeft goede adviezen. Dat kunnen soms heel kleine dingen zijn. We kunnen hem altijd bellen."

De productie is met 20% gestegen.

Toekomstplannen

Nu de melkveestal klaar is, richten de broers de focus op het jongvee: binnen twee jaar willen ze de jongveehuisvesting verbeteren. De broers zijn trots op wat ze aan het opbouwen zijn. Mark: "Onze ouders hebben er altijd naartoe gewerkt dat wij verder kunnen. En dat kunnen we. We hebben twee locaties. Het fruit beginnen we op orde te krijgen, de koeien hebben we dik op orde. Als we dit jaar met ons bedrijf 2,5 miljoen kg product afleveren - 1 miljoen kg fruit en 1,5 miljoen kg melk - dan is dat een mijlpaal. Dan ben ik oprecht trots."

Tekst: Joliete van Eijden

Melkveebedrijf Wiggelo vof

Wie: broers Mark en Sven Wiggelo

Wat: 120 melk- en kalfkoeien, 80 stuks jongvee en 24 ha fruitteelt

Melkproductie: 37,3 kg melk met 4,36% vet en 3,65% eiwit

Waar: Dodewaard

Column

Complexiteit: vijand of vriend? ”

In deze roerige tijden is het van groot belang dat we stevig met beide benen op de grond blijven staan. De regelgeving kan belemmerend werken, maar helpt ons ook bij een goed businessmodel.

De veranderende omstandigheden maken het lastig om de juiste strategische keuzes te maken. In de dierlijke sectoren zien we dat de groeimogelijkheden beperkt worden door de dierrechten. Tegelijk biedt dit ook bescherming: de markt krijgt minder snel te maken met een overaanbod en daardoor prijzen die onder de kostprijs zakken. In de plantaardige sectoren geldt vaker het vrijemarktprincipe. Na een goed groeiseizoen kan een overaanbod ontstaan, met lage prijzen tot gevolg.

Als het makkelijk zou zijn, kon iedereen het en dan is er weinig mee te verdienen.

In deze dynamiek maakt iedere ondernemer zijn eigen keuzes, vaak gebaseerd op de mogelijkheden binnen het bedrijf. Daardoor ontstaat een diverse markt en neemt de complexiteit toe. Iets voelt complex als het lastig te overzien is. En daar ligt een rol voor AR. Dit brengen we in de praktijk met een uitbreiding van onze Zuiver Voer-filosofie die nu verdergaat onder de naam Zuiver Voer Plus. De plus staat voor 'kennis en bedrijfsinzicht'. Dat dit in een behoefte voorziet, blijkt wel uit de bijna 900 unieke klanten die gebruikmaken van de diensten van AR Bedrijfsontwikkeling.

Ook op het gebied van rantsoensamenstellingen zien we een groeiende behoefte aan kennis en bedrijfsinzicht. Bij melkvee kennen we een fosforconvenant, een eiwitconvenant, BEX, ureum, veel verschillende melkstromen en daarbovenop heeft ieder bedrijf zijn eigen ruwvoer. Daarbinnen de juiste rantsoenen samenstellen is specialistenwerk. Deze complexiteit kunnen we zien als vijand, maar het werkt beter om het als vriend te zien. Hierin liggen namelijk kansen om een goed verdienmodel te realiseren. Immers, het produceren van bulkproducten voor de wereldmarkt is binnen de Nederlandse regelgeving zo langzamerhand een 'mission impossible'.

Een voorbeeld van die complexiteit is de productie van goed biologisch leghennenvoer. Door strenge regels is dat niet eenvoudig te produceren. Echter, doordat we over een gespecialiseerde fabriek beschikken waarbij we unieke grondstoffen kunnen toepassen, is het ons toch gelukt om hier een antwoord op te vinden. En welke biologische leghennenhouders kan mede hierdoor nog klagen over zijn verdienmodel?

We moeten ons bedenken dat als het makkelijk was geweest, dat iedereen het zou kunnen en dan is er vaak weinig te verdienen. Met Zuiver Voer Plus kunnen we ondernemen met de blik vooruit.

Johan Schuttert
commercieel directeur

AR Varkensawards 2025: bijzondere prestaties in de spotlights

Ook dit jaar reikt AR weer AR Varkensawards uit aan varkenshouders die uitzonderlijke resultaten hebben behaald binnen de categorieën zeugen en vleesvarkens.

Voor 2025 zijn de awards opgesplitst in twee niveaus:

- Bovengemiddelde prestaties
- Topprestaties

Met deze vernieuwde aanpak geven we extra aandacht aan bedrijven die uitblinken in hun prestaties. Bedrijven die een topprestatie hebben neergezet, ontvangen een AR Varkensaward met een gouden plaatje, een blijvende erkenning voor hun uitzonderlijke vakmanschap en inzet. Daarnaast krijgen alle awardwinnaars traditiegetrouw een feestelijke slagroomtaart uitgereikt.

Persoonlijke waardering

Nieuw dit jaar is dat we de namen van de winnaars niet openbaar publiceren. Zij worden persoonlijk door hun eigen AR-specialist op de hoogte gebracht van hun prestaties en ontvangen de bijbehorende award. Zo blijft de waardering gericht op de individuele ondernemer en zijn of haar bedrijfsontwikkeling.

Familie Jochemsen, trotse ontvangers van een gouden AR Varkensaward voor hun uitstekende zeugenresultaten over 2025.

André Tenhagen, trotse ontvanger van een gouden AR Varkensaward voor zijn uitstekende vleesvarkensresultaten over 2025.

Voorkom de voorjaarsdip bij zeugen

Veel varkenshouders merken dat zeugen in het voorjaar minder goed presteren. Ze worden lastiger berig, het drachtigheidspercentage zakt en de tomen worden kleiner. Dat gebeurt elk jaar opnieuw en wordt de voorjaarsdip genoemd.

Deze dip heeft te maken met drie dingen die juist in het voorjaar samenkomen: meer daglicht, hogere temperaturen en een zware belasting van de zeug rond werpen en lactatie. In het lichaam van de zeug ontstaan in deze periode meer schadelijke stoffen dan ze kan opruimen. Dat noemen we oxidatieve stress. Door deze stress gaat de weerstand omlaag en raakt de vruchtbaarheid sneller verstoord. De gevolgen zien we direct terug in kleinere tomen, minder vitale biggen en een lager drachtigheidspercentage. Via voeding kunnen we zeugen hierbij gericht ondersteunen.

Verstoorde hormoonbalans

Ook de hormonen van de zeug raken in het voorjaar sneller uit balans. Hormonen zoals FSH en LH regelen de ontwikkeling van de follikels en de ovulatie. Als het warm wordt of

wanneer de dagen langer worden, raakt die aansturing sneller van slag en dat heeft direct invloed op de ovulatie. Een belangrijk hormoon hierbij is melatonine. Dat maakt de zeug minder aan wanneer er veel daglicht is. Met minder melatonine wordt het lichaam gevoeliger en verlopen de ovulatie en vroege dracht minder stabiel. De zeug is dan kwetsbaarder voor vruchtbaarheidsproblemen, zeker in combinatie met oxidatieve stress.

Extra kwetsbaar rond werpen

De belasting is vooral hoog in de laatste weken van de dracht en tijdens de lactatie. Dit kan de hormonale aansturing en de kwaliteit van de eicellen verstoren. Rond dag 109 van de dracht is de oxidatieve stress vaak het grootst. De zeug staat op het punt te werpen en de biggen vragen veel zuurstof en voedingsstoffen. Als het dan ook nog warm is, wordt het probleem versterkt. Dit vraagt veel van de zeug wat invloed heeft op de bevruchting en de toomgrootte van de volgende worp.

Doorbloeding

Een belangrijke stof in dit geheel is stikstofmonoxide (NO). Deze stof zorgt voor een goede doorbloeding van de

baarmoeder en ondersteunt processen zoals de eisprong en de innesteling van embryo's. Bij oxidatieve stress neemt de beschikbaarheid van NO af. Daardoor verslechtert de doorbloeding en wordt de kans op embryoverlies groter. Dit kan de voorjaarsdip verder versterken.

Ondersteuning via het voer

Via het voer kun je de zeugen hier goed bij ondersteunen. Door oxidatieve stress te verlagen en het lichaam te helpen beter om te gaan met deze belasting, blijft de vruchtbaarheid beter op niveau. Een product zoals AR Transit bevat antioxidanten die juist in de late dracht en lactatie nodig zijn. Deze stoffen verbeteren de doorbloeding van de baarmoeder, de zuurstoftoevoer naar de ongeboren biggen en het geboorteprocess. In de praktijk levert dit vitalere biggen op, hogere geboortegewichten, minder doodgeboren biggen en uiteindelijk meer gespeende biggen per zeug per jaar. Ook vitamine C helpt hierbij. Normaal maakt een zeug dit zelf aan, maar tijdens stressvolle periodes kan er een tekort ontstaan. Door extra vitamine C te geven, kan de zeug de stress beter aan. Dat zorgt voor een betere vruchtbaarheid en meer gelijkmatige, zwaardere biggen bij geboorte en spenen.

Kort samengevat

De voorjaarsdip ontstaat doordat daglengte, temperatuur en belasting samen de vruchtbaarheid onder druk zetten. Door oxidatieve stress te beperken en de zeug gericht te ondersteunen via voeding, kun je deze dip duidelijk verkleinen en de resultaten op peil houden.

Lara Beckers
nutritionist varkens
l.beckers@argroep.nl

Biggenassortiment klaar voor morgen

De genetica van varkens ontwikkelt zich snel, er worden meer biggen per worp gespeend en biggen kunnen harder groeien. Dit maakt ze echter ook gevoeliger voor verstoringen. Daarnaast komt het houden van lange staarten snel dichterbij. Hierdoor is rust bij de biggen nog belangrijker.

Een korte dip in de voeropname rond het spenen kan al leiden tot diarree, onrust en groeiverlies. Daarom heeft AR het volledige biggenassortiment aangepast. Het nieuwe assortiment past binnen de visie 'Voed de toekomst', waarbij een sterke start van de speenfase ervoor zorgt dat biggen gezond hARd groeien.

Waarom het assortiment moest veranderen

De praktijk liet duidelijk zien dat de oude opzet onvoldoende aansloot bij de moderne genetica en de hogere eisen van de speenweek en de groeiperiode daarna. Biggen vroegen om voeders die:

- **constanter presteren**, met minder wisselingen in samenstelling en opbouw;
- **beter verteerbaar zijn**, zodat de darmen rustiger blijven;

- **duidelijk op elkaar aansluiten**, om abrupte overgangen tussen de voeders te voorkomen;
- **meer rust geven rond het spenen**, vooral bij gevoelige koppels, ook met het oog op lange staarten;
- **eenvoudiger in te zetten zijn**, met minder varianten en meer logica in het voerschema.

Doordachte keuzes

Om dit te bereiken hebben we het assortiment opnieuw ingericht. We werken nu met een vaste verhouding SID-lysine/EW, zodat biggen in elke fase precies krijgen wat ze nodig hebben. Daarnaast hebben we het onderscheid tussen TWF-voeders (voeders zonder dierlijk eiwit) en DM-voeders (voeders met dierlijk eiwit) duidelijker gemaakt, waardoor advies en toepassing overzichtelijker worden. Ook zetten we modernere grondstoffen en toevoegingen in die de verteerbaarheid en darmgezondheid ondersteunen. Het resultaat is een assortiment dat rustiger voert, voorspelbaarder presteert en beter aansluit bij de praktijk van vandaag.

Lees verder

De overgangen zijn heel geleidelijk in te regelen, waardoor de biggen goed door blijven vreten. We zien dit terug in een hele goede groei én in rust in de stal.

Varkenshouder Louis Klomp over de biggenvoerders van AR

Wat er precies vernieuwd is:

1. Drie duidelijke voerlijnen

Het assortiment bestaat nu uit drie overzichtelijke lijnen: Maxima, Havic en Uniek.

- **Maxima** is gericht op maximale groei. Biggen profiteren van luxe, goed verteerbare grondstoffen zoals melkproducten en hoogwaardige eiwitten. Na het spenen komt de voeropname snel op gang en groeien ze gelijkmatig door, ideaal voor bedrijven met een hoge gezondheidsstatus of ambitieuze groei-doelen.
- **Havic** biedt veiligheid en darmrust. Deze lijn bevat mildere grondstoffen en extra ondersteuning voor de darmwand. Het is dé keuze voor bedrijven waar diarree of speengevoeligheid regelmatig voorkomt. Biggen blijven rustiger en tijdens de eerste moeilijke dagen eten ze constanter.
- **Uniek** is het functionele, economische alternatief voor stabiele bedrijven of voor de latere biggenfase. Het houdt de kostprijs scherp, zonder concessies te doen aan basisprestaties.

2. Speenola: veilige start direct na spenen

Tijdens de speenweek kan het snel misgaan. Daarom heeft AR **Speenola** ontwikkeld: een speenvoeder dat speciaal is ontwikkeld voor direct gebruik na het spenen. De structuur zit tussen kleine vlokjes en meel in waardoor Speenola licht verteerbaar is. De smakelijkheid en structuur helpen biggen sneller weer te eten na de voerovergang. Ook verlaagt Speenola de druk op de darmen en houdt het de mest rustiger. Met

Speenola zorg je voor een stabiele overgang van melk naar vaste voeding. Speenola is beschikbaar in een Maxima- en Havic-uitvoering.

3. Bignola: krachtig voer voor de weken daarna

Na Speenola volgt de vernieuwde **Bignola-lijn**, met dezelfde structuur als Speenola, tussen vlokjes en meel in. Deze voeders ondersteunen de big in de weken na het spenen, wanneer groei en darmgezondheid stevig opgebouwd moeten worden. Bignola zorgt voor merkbaar rustigere mest, minder diarree en minder speenstress. Ook zien we een hogere en gelijkmatigere voeropname. De biggen groeien beter met een lagere voederconversie. Bignola is er in Maxima-, Havic- en Uniek-uitvoering, zodat er voor ieder bedrijf een passend voer beschikbaar is. Met Bignola kunnen we extra gas geven om de groei verder te verhogen.

Wat merkt de varkenshouder in de stal?

Het vernieuwde assortiment ondersteunt biggen in iedere fase. Na het spenen gaan ze sneller aan het voer. Er is meer rust in gedrag en vertering, wat belangrijk is met het oog op lange staarten. Verder laten de biggen een gelijkmatige groei zien wat zich uit in mooie uniforme koppels met een hogere groei. Daarnaast zorgt de duidelijke opbouw van het assortiment voor minder twijfels in voerkeuzes en meer overzicht in het schema. Kortom, met dit assortiment ben je klaar voor vandaag én morgen.

Eelco van de Hoef

product- en innovatiemanager varkens
06-50235373
e.vandehoef@argroep.nl

ProteinStarch: gouden combi voor groei, rust en betere voederconversie

Hoe blijf je sterke bedrijfsresultaten behalen, terwijl de druk op kostprijs, diergezondheid en duurzaamheid steeds verder oploopt? Steeds vaker ligt het antwoord in innovatieve voeders.

ProteinStarch is zo'n product dat het verschil kan maken. Het ondersteunt de diergezondheid, helpt de kostprijs beheersen en past binnen een duurzamere bedrijfsvoering.

Wat is ProteinStarch?

ProteinStarch is een vloeibaar mengsel van:

- **Protein Plus 80/10:** vloeibaar verwerkt dierlijk eiwit (VDE), afkomstig uit 100% bijproducten uit de pluimveeslachterij. Het product valt onder categorie 3-materiaal en wordt volledig gehygiëniseerd.
- **Vloeibaar tarwezetmeel:** een makkelijk beschikbare energiebron die bijdraagt aan de voeropname en een stabielere darmflora.

Het resultaat is een homogeen, gemakkelijk mengbaar voedermiddel dat zowel energie- als eiwitrijk is.

Waarom dierlijk eiwit?

Verwerkt dierlijk eiwit is bijzonder goed verteerbaar en levert essentiële aminozuren die nodig zijn voor de groei en ontwikkeling van varkens. In de praktijk zien we dat varkens die dit eiwit krijgen rustiger zijn, harder groeien, een lagere voederconversie hebben en dat de voerkosten dalen. Ook is de spierdikte beter. Daarnaast lijkt het gebruik een positief effect op staartbijten te hebben, wat gunstig is voor het algehele welzijn van de dieren.

De rol van vloeibaar tarwezetmeel

Het vloeibare tarwezetmeel voegt een makkelijk beschikbare energiebron toe aan het mengsel, wat zorgt voor een hogere voeropname. Daarnaast draagt het bij aan de stabilisatie van de darmflora door een natuurlijke verlaging van de pH-waarde. De optimale verhouding tussen melkzuur en azijnzuur ondersteunt

een gezonde fermentatie. Het mengsel blijft homogeen, waardoor de opname van voedingsstoffen constant blijft.

In de praktijk

Op een modern vleesvarkensbedrijf met Beter Leven 1 ster-vleesvarkens vormt ProteinStarch sinds een jaar een vaste component in het brijvoer. "Mest is een goede indicator. Als de mest mooi is, gaat het met het dier goed. Sinds de inzet van ProteinStarch zien we duidelijk betere mest en sterkere prestaties. Het mengen verloopt soepel en de dieren blijven mooi egaal in groei", vertelt de bedrijfsleider.

Rustigere varkens, lagere kosten en betere prestaties.

Ook meer groei én rust in de stal?

Ben je op zoek naar een efficiënte, circulaire en toekomstbestendige voeroplossing? Overweeg dan zeker ProteinStarch. Hiermee combineer je de kracht van dierlijk eiwit met de energie van tarwezetmeel en profiteer je van een gunstige prijs en sterke resultaten in de stal.

Sander Hulshof

manager AR Coproducten

06-10546974

s.hulshof@ar-coproducten.nl

Water: het meest onderschatte voer

Water is het meest onderschatte 'voer' in de pluimveestal. Toch bepaalt juist water in sterke mate de voerbenutting, diergezondheid en eierproductie. Goed watermanagement vormt daarom een belangrijke basis voor stabiele technische resultaten.

Water ondersteunt de vertering, regelt de lichaamstemperatuur en vormt een essentieel onderdeel van zowel lichaamsweefsel als eieren. Een hen drinkt bovendien gemiddeld bijna twee keer zoveel water als dat ze voer opneemt. Iedere verstoring

in wateropname werkt daarom direct door in voerbenutting, diergezondheid en eierproductie. Toch krijgt watermanagement in de praktijk niet altijd de aandacht die het verdient.

Waterafgifte

Een optimale wateropname begint bij de drinklijn. Goed vindbare en bruikbare nippels, de juiste waterdruk en voldoende waterafgifte maken het verschil. Voor leghennen ligt een goede waterafgifte doorgaans tussen de 50 en 80 ml per minuut, afhankelijk van het type nippel en de ingestelde

Entingen via drinkwater

Wil je de hennen vaccineren via het drinkwater, dan is een goede voorbereiding essentieel.

- Stop 24 tot 48 uur vóór en tot 24 uur na de vaccinatie met waterbehandeling met chloorachtige producten, peroxiden, zuren of andere reinigingsmiddelen, omdat deze middelen het vaccin kunnen inactiveren.
- Spoel de leidingen vooraf goed door om biofilm en vuil te verwijderen.
- Voer de dag voor het enten een proefenting uit om zo te bepalen hoeveel er gedronken wordt tijdens de aanbevolen tijd die geldt voor de toediening van de enting.
- Laat de dieren van tevoren minimaal twee uur dorsten, zodat ze snel drinken zodra het vaccin beschikbaar is.
- Gebruik een stabilisator zoals AviBlue. Dit stabiliseert de pH en kleurt het water blauw, zodat zichtbaar is

wanneer het vaccin het einde van de drinklijn bereikt. Voeg AviBlue eerst toe aan het water in een (plastic) emmer en wacht ongeveer 20 minuten voordat je het vaccin toevoegt. Open de vaccinflacon altijd onder water.

- Wanneer de lijnen zijn leeggedronken en je wilt beginnen met vaccineren, open je het einde van de drinklijn en wacht je tot het water blauw kleurt. Zodra dit zichtbaar is, sluit je de nippel weer af, zodat het vaccinwater in de lijn blijft.
- Na de vaccinatie is het belangrijk om de drinkwaterleidingen weer te reinigen en door te spoelen, zodat eventueel vuil uit het systeem wordt verwijderd.

Stem de werkwijze van de enting en de reiniging van de leidingen altijd af met je dierenarts.

druk. Te weinig afgifte beperkt de wateropname en kan de voeropname remmen. Te veel druk leidt juist tot morsen en nattere mest. Dit soort kleine technische afwijkingen zijn vaak lastig te zien tijdens de dagelijkse stalronde, maar kunnen ongemerkt invloed hebben op de prestaties van het koppel. Onze pluimveespecialisten beschikken over het juiste meetmateriaal om de waterafgifte te controleren.

Biofilm

Naast de beschikbaarheid speelt de kwaliteit een belangrijke rol. Door natuurlijke verontreiniging of door toevoegingen kan een biofilm ontstaan in de drinklijnen. Dit is een dunne laag aan de binnenzijde van leidingen waarin bacteriën, gisten en schimmels zich kunnen nestelen. Bij hogere temperaturen kan een biofilm zich snel uitbreiden. Door de biofilm kan de kwaliteit van het drinkwater geleidelijk verslechteren. Mogelijke gevolgen zijn onder andere een verhoogde E. coli-druk en meer uitval, een lagere weerstand van de dieren, een slechtere voeropname, productiedaling en nattere mest. Omdat vervuiling van de drinklijn vaak niet zichtbaar is, blijft het probleem regelmatig onder de radar terwijl de technische resultaten langzaam teruglopen of de genetische potentie niet kan worden benut.

Aandachtspunten controle

Een goed watersysteem begint met een regelmatige controle. Hierbij enkele aandachtspunten en tips:

- Meet en controleer periodiek de waterdruk en de waterafgifte per nippel.
- Zorg ervoor dat de ontluchtingsbuis schoon blijft, zodat de stand en daarmee de waterdruk eenvoudig beoordeeld kan worden.
- Controleer het water aan het einde van de drinklijn door te kijken en te ruiken: zou je het zelf drinken? Door ieder half

jaar een wateranalyse uit te voeren, krijg je inzicht in de chemische en bacteriologische kwaliteit van het water. Bij een monstername draai je twee meter voor het einde van de drinklijn een nippel los, laat het water eerst even lopen, en neem vervolgens een watermonster met daarvoor geschikte steriele potjes. Raak de binnenkant van de deksel niet aan en houd het potje schoon.

- Neem bij voorkeur een monster uit meerdere leidingen. Kies bij een stal met uitloop voor de leiding tegen de uitloop.
- Spoel de leidingen, vooral na het gebruik van toevoegingen via het drinkwater. Zorg ervoor dat spoelwater niet terug kan lopen in de leiding en controleer of de spoeltijd voldoende is. Dit kan eventueel door eenmalig AviBlue toe te passen tijdens het spoelen. Kijk dan of het water aan het einde van de waterleiding blauw wordt.
- Reinig de drinklijnen tijdens de ronde om biofilmvorming te verwijderen. Tussen de rondes kun je grondiger reinigen. Gebruik voor het reinigen toegestane middelen en houd rekening met de juiste dosering.

Meer rendement uit water

Investeren in goed watermanagement betaalt zich direct terug. Niet alleen in productie, maar ook in diergezondheid, stabiliteit en optimale resultaten.

Joost van den Broek
specialist pluimvee
06-26290261
j.vandenbroek@argroep.nl

Haal het optimale uit je koppel met de nieuwe Vitaleg-lijn

Hoe zorg je ervoor dat je hennen gezond oud worden én blijven presteren? Met de nieuwe Vitaleg-lijn voor gangbaar legpluimvee halen we meer uit de genetische potentie van zowel witte als bruine hennen. Het resultaat: sterke dieren, een langere legperiode en een hoge legpersistentie.

Om te voorkomen dat de hen in de opstart in een negatieve energiebalans terechtkomt is het van belang om snel voldoende voeropname te realiseren. De Vitaleg-lijn houdt hier rekening mee, onder andere door te sturen met het energieniveau in het voer. **Vitaleg Start** bevat dierlijk eiwit om de darmgezondheid te ondersteunen en voldoende ruwe celstof in combinatie met het juiste aminozurenpatroon voor een optimaal verenkleed. Na de Vitaleg Start volgt de **Vitaleg Sprint**. Hiermee worden het ruw eiwit en de aminozuren op niveau gehouden, maar wel met een hoger energiegehalte. Hierdoor wordt de hen optimaal ondersteund gedurende de piekproductie. Zodra de eigewichten op het gewenst niveau zijn, kan er worden doorgeschakeld naar de **Vitaleg Top**. Met de Vitaleg 120- en Vitaleg 110-lijn spelen we gericht in op het verschil in energie- en eiwitbehoefte tussen witte en bruine hennen.

Gezond oud worden met dierlijk eiwit

De Vitaleg-lijn bevat dierlijk eiwit. Uit eerder én uit recent onderzoek is gebleken dat dierlijk eiwit bijdraagt aan een lagere uitval en een beter verenkleed. Dit zijn twee belangrijke factoren in het gezond oud worden van hennen. Ook mooi meegenomen is het prijsvoordeel in met name de VLOG-voeders (zie kader).

Financieel voordeel verwerkt dierlijk eiwit

Financieel gezien is de toepassing van verwerkt dierlijk eiwit (VDE) in het legpluimveevoer zeer gunstig. VDE biedt een hoogwaardige eiwitbron met een uitstekende verteerbaarheid, waardoor technische resultaten verbeteren en de kosten dalen.

Een belangrijk financieel voordeel wordt behaald door het toe te passen in de samenstelling, dit is bij VLOG-voeders €1,10 en bij reguliere voeders €0,30 per 100 kg voer. Dankzij de gunstige eiwitkwaliteit blijft de voederwaarde hoog, zonder in te leveren op prestaties. Dit gebeurt wel als soja bijvoorbeeld wordt vervangen door minder verteerbare eiwitbronnen zoals raap. Ook is dierlijk eiwit een bron van goed opneembaar fosfor, waardoor minder anorganisch fosfor nodig is.

Direct verwerken

In onze gespecialiseerde pluimveevoerfabriek kan het VDE direct in de menger gedoseerd worden. Hierdoor hoeft het niet later in het productieproces via een namenger toegevoegd te worden. Dit voorkomt structuurbederf van het voer waardoor de voeropname constant blijft. Daarnaast heeft AR hiervoor geen grote investeringen hoeven doen waardoor het financieel voordeel volledig bij de klant terechtkomt.

Hogere voerwinst

Wat ook bijdraagt aan de hogere voerwinst is dat de hennen met VDE drogere mest produceren. Dit is gunstig voor het stalklimaat én het zorgt voor een betere vermarkting van de mest. Minder uitval en een beter verenkleed dragen bij aan meer eieren POH met een scherpere VC en daarmee lagere voerkosten per ei.

Kortom, verwerkt dierlijk eiwit biedt een praktische, economische en duurzame meerwaarde voor elk legpluimveebedrijf.

Volg de behoefte van de hen

De Vitaleg-lijn werkt niet met het oude fasesysteem, maar schakelt naar behoefte van de hen op dat moment. Om de genetische potentie van de hen optimaal te benutten is het namelijk van belang om niet te snel terug te schakelen in aminozuren. De behoefte van de hen op het moment zelf moet hierbij leidend zijn. Let hiervoor op de eigewichten, de hengewichten, de algehele conditie en het legpercentage. Houd er rekening mee dat de energiebehoefte van de hen afneemt naarmate zij ouder wordt. De Vitaleg-lijn is zo ingericht dat het energieniveau aansluit bij de behoefte van de leggen en de juiste energiebronnen worden gebruikt om de legpersistentie hoog te houden.

Levergezondheid

De lever is een van de belangrijkste organen om hennen gezond oud te laten worden mét een goede legpersistentie. De lever heeft een functie in de vertering en opname van eiwitten, koolhydraten en vetten, maar ook van vetoplosbare vitamines. Wanneer hennen in de leg komen, lopen ze een groter risico op leververvetting, zeker als de voeropname niet goed doorstijgt. Het is dan extra belangrijk om voldoende energie te geven met een juiste verhouding tussen vetten en koolhydraten. Tegen het einde van de legcyclus wordt het risico op leververvetting ook hoger. De totale behoefte aan energie wordt lager, maar ook

hier helpt de verhouding tussen vet en koolhydraten om de lever gezond te houden. De Vitaleg-lijn sluit hier nauw bij aan.

Eigewicht en schaalkwaliteit

Om op latere leeftijd een goede schaalkwaliteit te behouden is het belangrijk dat de eigewichten niet te hard doorstijgen, zeker als de eieren als stuks verkocht worden. Om hierop in te spelen is er voor de Vitaleg-lijn ook een S-lijn beschikbaar. Deze is speciaal gericht op het stabiliseren van het eigewicht. Naast het eigewicht zijn de calciumbronnen in het voer een belangrijke factor voor het bepalen van de schaalkwaliteit. Voor een goede schaalkwaliteit zijn de oplosbaarheid en de juiste verhouding tussen fijne en grove calciumbronnen belangrijk. Deze ideale verhouding in deeltjesgrootte verschilt ook weer voor witte en bruine hennen. De Vitaleg 120- (voor witte hennen) en Vitaleg 110-lijn (voor bruine hennen) bevatten de juiste hoeveelheid en de juiste spreiding in deeltjesgrootte voor een optimale schaalkwaliteit.

Jeffrey de Rooij

nutritionist pluimvee
06-30638386
j.derooij@argroep.nl

Investeer slim: meten is weten

Grip op je koppel begint bij inzicht. Door eigewicht en diergewicht structureel te meten, kun je gericht sturen en je technische resultaten verbeteren.

Het belangrijkste fokdoel van fokkerijorganisaties is het realiseren van het hoogste aantal 1^e-soort eieren per opgehokte hen. Dit bereik je met een goede persistentie van het legpercentage, gecombineerd met lage uitval en optimale curves van hen- en eigewichten. Daarnaast kunnen leghennen steeds ouder worden. Door hen- en eigewichten structureel te meten, kun je de voeding hier nauwkeurig op afstemmen.

Hengewicht: blijven groeien

Voor goede technische resultaten moeten de hengewichten blijven toenemen. Vanaf de opzet van de jonge hennen tot aan het einde van de koppel kun je grofweg drie perioden onderscheiden:

- t/m 25 weken: sterke groei
- t/m 35-40 weken: het optimale hengewicht wordt bereikt
- vanaf 40 weken: hennen moeten langzaam doorgroeien.

Lees verder >

Vanaf opzet tot 25 weken leeftijd moet de jonge hen vleesaanzet realiseren en wordt ook het legapparaat gevormd. In deze periode moet er grofweg 450-500 gram lichaamsgewicht worden aangezet. Dit kan alleen gerealiseerd worden als de voeropname voldoende snel op gang komt. AR heeft verschillende tools - zoals de **Start-voeders** en **vismeel** - om die voeropname snel te realiseren. Naast de juiste voeders is het raadzaam om pas te beginnen met het stimuleren met licht wanneer een bepaald lichaamsgewicht behaald is. Vanaf 25 weken leeftijd moet het hengewicht doorgroeien tot het gewenste lichaamsgewicht (1.650-1.700 gram bij witte hennen en 1.850-1.900 gram bij bruine hennen). In deze periode is het belangrijk dat de hennen door blijven groeien. Met onze **Sprint-voeders** ondersteun je die doorgroei optimaal. Vanaf 35-40 weken moet het lichaamsgewicht langzaam doorgroeien met 5-10 gram per vier weken; met onze **Top-voeders** ondersteun je deze geleidelijke groei.

Automatische weegschaal

Om het gewicht goed te monitoren heb je een vorm van dierweging in de stal nodig. Let op dat deze vanaf de dag van opzet goed functioneert; dit valt in de praktijk nog wel eens tegen. Met dierweging kun je beter sturen op het juiste lichaamsgewicht en ervoor zorgen dat de leggen voldoende gewicht heeft. Ook kun je zo voorkomen dat de hennen te zwaar of vervet worden. Automatische weging heeft hierbij de voorkeur. Zo heb je continu inzicht in de hengewichten. Daarnaast levert het extra informatie op, zoals het aantal wegingen, wat iets zegt over de beweeglijkheid van de dieren.

Eigewicht

Voor een goede persistentie van het legpercentage is het belangrijk dat de eigewichten niet boven het gewenste streefgewicht uitkomen. Dit kun je voorkomen door vóór de opstart van de koppel het gewenste eigewicht te bepalen. Net als het hengewicht is het eigewicht in drie periodes te verdelen:

- Tot 25 weken leeftijd groeit het eigewicht snel. Onze Start-voeders zijn hierop afgestemd.

- Tot 35-40 weken groeit het eigewicht door met onze Sprint-voeders. Met de S-lijn kan gestuurd worden op een tragere groei van het eigewicht.
- Wanneer het gewenste eigewicht bereikt is, stabiliseert het eigewicht met onze Top-voeders. Wil je extra stabilisatie van het ei-gewicht dan kan ook hier gekozen worden voor de S-lijn.

S-lijn

Onze voeders zijn ook in een S-lijn verkrijgbaar. Deze is gericht op de stuksmarkt waarbij het eigewicht niet extra gestimuleerd hoeft te worden.

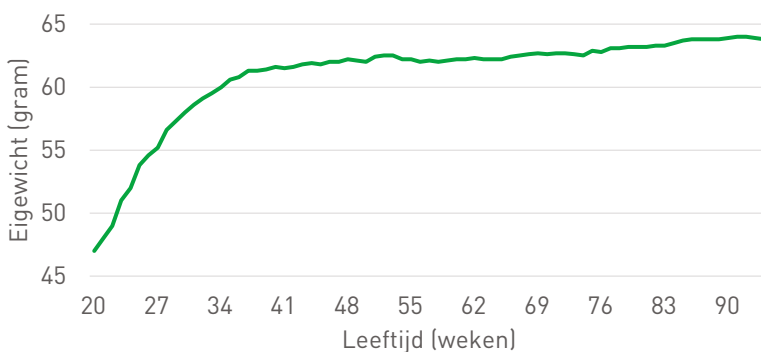
Zonder vertraging sturen

Bij de meeste pluimveehouders worden de eigewichten pas bekend als de afrekening van de eierhandelaar binnenkomt: zo'n twee weken nadat de eieren gelegd zijn. Door te investeren in weging op het bedrijf kan er sneller gehandeld worden op basis van het eigewicht. Er kan gekozen worden voor meetapparatuur die een volledige pallet weegt, maar er zijn ook weegschalen die een stapel eieren kunnen wegen. Voor een goed beeld is het belangrijk om voldoende eieren op een vast tijdstip te wegen, zodat je de invloed van het legmoment niet terugziet in de wegingen.

Realiseer de optimale curves

Met de inzet van onze Start- en Sprint-voeders kunnen optimale curves van ei- en lichaamsgewichten, en daarmee de gewenste technische resultaten, gerealiseerd worden. Dit bereik je echter alleen als je de ei- en lichaamsgewichten goed in beeld hebt.

Grafiek: Gemiddeld eigewicht in gram.

Jan van Os
 specialist pluimvee
 06-22503851
 j.vanos@argroep.nl

Check op tijd de kwaliteit van de paardenweide

Inmiddels lopen de temperaturen op en begint het voorjaar op gang te komen. Een goed moment om te checken wat de kwaliteit van je grasland is na de winter. In de winter kunnen er namelijk kale plekken in de grasmat ontstaan.

Open plekken door intensieve beweiding of door plasvorming kunnen de kwaliteit van de grasmat aantasten. Een ander probleem kan muizenschade zijn. De afgelopen winter was relatief droog. Dit gaf muizen de ruimte om het grasland aan te tasten. Vanuit ondergrondse gangen vreten ze de wortels van het grasland aan en ontstaan er kale plekken. Als je hier niks aan doet, worden deze kale plekken opgevuld door onkruiden en verkeerde grassen. Hierdoor lopen de productiviteit en kwaliteit van de weide hard achteruit.

Voorbeeld: ruwbeemd

Een voorbeeld van slechte grassen die nu hun kans pakken, is ruwbeemd. Ruwbeemd groeit al vanaf 5°C, waardoor het in februari vaak als eerste zichtbaar is en snel kale plekken opvult, ten koste van productieve soorten zoals Engels raaigras. Nadelen van ruwbeemd in grasland: 20-25% minder droge stof dan Engels raaigras, een zeer ondiep wortelstelsel, waardoor het snel verdroogt en een lage voederwaarde. Je herkent ruwbeemd aan de witte voetjes.

Onderneem actie

Kom vroeg in het voorjaar in actie om productie- en kwaliteitsverliezen te beperken. Afhankelijk van de schade kun je een perceel doorzaaien of herinzaaien.

- Bij >80% goede grassen kun je de kleine, open plekken bijzaaien met 15-20 kg/ha graszaad.
- Bij 60-80% goede grassen kun je het perceel doorzaaien met 25-30 kg/ha.
- Bij <60% goede grassen, meer dan 20% kweek of veel structuurschade door muizenvraat adviseren we om het perceel opnieuw in te zaaien of te roteren met maisland.

Grasmengsels voor paardenhouders

Voor paardenhouders biedt AR speciale grasmengsels aan.

- **Horse Master** (Barenbrug): dit mengsel bevat structuurrijk en smakelijk gras en zorgt voor een dichte grasmat met veel productie. Door de unieke RPR-technologie kan een Horse Master-grasmat tegen extreme betreding en wordt het niet snel vertrap. Door het lage groeipunt is dit mengsel geschikt voor kort afgrazen.
- **HorseMax Grazen** (DLF): dit mengsel focust zich met name op het welzijn van de paarden door een gezonde paardenweide. Het mengsel is niet te eiwit- of suikerrijk, wat veilig is voor het rantsoen. Ook dit mengsel heeft een laag groeipunt, wat het geschikt maakt voor kort afgrazen.
- **HorseMax Hooien** (DLF): dit mengsel bevat verschillende structuurrijke grassen, wat het mengsel ideaal maakt om te hooien. Ook heeft het mengsel een hoge smakelijkheid en een hoge drogestof-opbrengst.

Alle drie de mengsels bevatten grassoorten met een laag fructaan-gehalte. In het voorjaar, bij veel zonuren en koude nachten, produceren grassen fructaan. Fructaan is een koolhydraat (een suikersoort). Paarden verteren

suikers normaal in de dunne darm, maar missen het enzym om fructaan te verteren. Fructaan wordt daarom gefermenteerd in de achterdarm, waar het voor problemen zorgt. Paarden die te veel fructaan binnenkrijgen, hebben bijvoorbeeld een verhoogde kans op hoefbevangenheid.

Onkruidbestrijding voorjaar

Mocht je het onkruid in het grasland aan willen pakken, dan zijn er twee opties:

- Bij weinig onkruid kan een mechanische aanpak zoals wiedeppen effectief zijn.
- Bij een grote onkruiddruk kan chemische onkruidbestrijding een goede optie zijn. Muur kun je vroeg in het voorjaar bestrijden met middelen die werkzaam zijn bij een lage temperatuur. Kweek kun je effectiever bestrijden tijdens het groeiseizoen.

Wacht na de bespuiting minimaal een week met het inzaaien of doorzaaien van het perceel. Door op tijd te controleren en gericht bij te sturen, houd je je paardenweide gezond en productief. Zo leg je een mooie basis voor je paardenweide.

Edwin den Boesterd

voorlichter akkerbouw/ruwvoerteelt
06-13288584
e.denboesterd@argroep.nl

Reportage

Rust, reinheid en regelmaat geeft resultaat

In het Noord-Brabantse Moergestel ligt het varkensbedrijf van Louis Klomp en zijn vriendin Janthine. Een toekomstgericht bedrijf met mooie technische resultaten én oog voor gezondheid, welzijn en arbeidsgemak.

Louis en Janthine hebben twee dochters, Renee (15) en Sanne (20) en een zoon, Luuk (19). Luuk zit momenteel op de mas en is de potentiële opvolger van het

bedrijf. Als nevenactiviteit hebben ze een groepsaccommodatie, 't Heideklompje. Hiervoor doet voornamelijk Janthine de werkzaamheden. Op het varkensbedrijf houden ze 1.200 zeugen en 5.000 vleesvarkens (locatie Heukelom). Ze werken met rotatiekruising (Topigs) en een TN Tempo-eindbeer. Het streven is een gesloten bedrijf, maar de vergunningen hiervoor zijn helaas nog niet rond te krijgen. Voor het varkensbedrijf hebben ze drie medewerkers in dienst (2,5 fte). Naast het werk op het varkensbedrijf zit Louis al ruim 30 jaar bij de vrijwillige brandweer.

Gestructureerd werken

Louis focust op efficiëntie, structuur en gezondheid: "Zowel voor de technische resultaten, het welzijn van de dieren als voor ons eigen arbeidsgemak werkt dit voor ons het beste. We doen dit onder andere door de vleesvarkens, biggen en zeugen in het kraamhok via een CDI te voeren. Hierdoor kunnen we het voeren goed in de hand houden, hebben we precies in beeld wat de opname is en kunnen we goed sturen op een geleidelijke, traploze overgang van voeders."

Groepshuisvesting

Familie Klomp houdt de varkens volgens het Beter Leven keurmerk. Dit betekent onder

Als je je best doet, komt het resultaat naar je toe.

andere dat de zeugen in groepen gehouden moeten worden. Louis: "De drachtige zeugen krijgen het voer met dosators via vloervoeding. In de kraamstal gebruiken we een CDI. Hiermee kunnen we een soepele overgang realiseren van dracht- naar lactovoeders. Via de CDI maken we onze eigen prelacto door de dracht- en lactovoeders te mengen."

Minder uitval in de kraamstal

Voor Louis is rust in de stal belangrijk. Hierop stuurt hij ook met het formeren van de tomen. "In de kraamstal worden de tomen geformeerd op 16 biggen per zeug. Waarbij zo veel mogelijk eigen biggen bij de zeug liggen. Ik hanteer een maximum van 19 biggen per zeug. Dit kan doordat we ze ondersteunen met cups. Ook streef ik naar uniforme tomen. De kleinste biggen verzamelen we en ook die komen bij één zeug. Met deze aanpak hebben we minder pleegzeugen nodig. Hierdoor zien we dat de uitval is teruggelopen naar onder 10% in de kraamstal."

Booster voor de biggen

Ook bij de biggen heeft Klomp veel aandacht voor het voeren en een geleidelijke overgang van voeders. Louis: "Vanaf één dag na de geboorte tot vijftien dagen leeftijd voeren we bij via cups. Ze krijgen Lacto Extra, dat is geconcentreerde melk, en als toevoeging Humigut van Denkvit. Deze toevoeging is speciaal voor een goede darmgezondheid. Via een rondpompsysteem komt de melk in de cups bij de biggen. Hierdoor hebben ze continu vers aangemaakte melk tot hun beschikking." Deze combinatie krijgen ze nu enkele maanden en Louis is zeer tevreden: "We zien mooie effecten: de darmgezondheid is flink toegenomen, er is minder diarree en de biggen worden duidelijk zwaarder gespeend (bijna 8 kg)."

Geleidelijke opbouw naar spenen

Vanaf dag zeven worden de biggen droog bijgevoerd met AR Prestarter Maxima Top. Een week voor het spenen begint de overgang naar Speenola Havic. Na het spenen krijgen ze 100% Speenola Havic. Na een week wordt dan weer een overgang ingebouwd naar Bignola Maxima en daarna volgt de overgang naar Babystart Maxima. Dit alles wordt via de CDI heel geleidelijk ingeregeld, waardoor de biggen geen abrupte overgangen hoeven te verwerken. Dit leidt tot zeer mooie resultaten: de gemiddelde groei per dag van geboorte tot afleveren is gestegen naar 388 gram met een uitval die gedaald is naar 0,5% na het spenen. Louis is blij met deze aanpak: "We zien echt dat de biggen rustiger zijn én goed groeien. We zien nagenoeg geen oorbijten meer in de stal. Alle oortjes zijn heel."

Veel vooruitgang geboekt

Tot enkele jaren geleden voerde de familie Klomp nog van een andere voerleverancier. Hier misten ze wat diepgang en vooruitgang. "Het liep niet zo goed bij de biggen en de zeugen. We hadden behoefte aan een voorlichter die beter meekijkt, meedenkt en plannen maakt om vooruitgang te boeken. De genetica van varkens verandert voortdurend en wij willen blijven en mee-ontwikkelen. Enkele jaren geleden ben ik daarom overstapt naar AR en Denkvit en sindsdien hebben we enorm veel vooruitgang geboekt. Marcel Schennink van AR en Gijs Lemmens van Denkvit zijn een gouden combi. De technische resultaten zijn beter en we zien veel meer rust in de stal. Oornecrose is volledig weg en de staarten durven we nu al langer te laten. Er is meer ruimte om nieuwe dingen te proberen en dat is nodig voor vooruitgang."

Inspanning wordt beloond

Louis besluit: "Het is een goede keuze geweest om over te stappen naar AR en Denkvit. Door deze aanpak zie je dat je inspanningen beloond worden. Als je je best doet, komt het resultaat naar je toe."

Varkensbedrijf Heideklomp

Wie: familie Klomp

Wat: 1.200 zeugen, 5.000 vleesvarkens

Waar: Moergestel

Nevenactiviteit: groepsaccommodatie 't Heideklompje

Bouwen aan een toekomstbestendig bedrijfsmodel

De landbouwsector staat voor complexe uitdagingen. Er zijn veel ontwikkelingen op technisch gebied, maar ook in de markt en regelgeving. Welke strategische keuze past dan het beste bij je bedrijf?

Nieuwe ontwikkelingen kunnen veel impact hebben op het bedrijf en zijn sterk bepalend bij toekomstplannen. Bovendien grijpen ze op elkaar in. Op sommige heb je invloed en op andere helemaal niet. Heb je een groeistrategie, sta je voor een bedrijfsovername of wil je het over een andere boeg gooien? In alle gevallen sta je voor complexe keuzes.

De juiste strategie

Een strategie die bij je bedrijf past, kan leiden tot een duidelijker toekomstbeeld, bewustere investeringskeuzes, minder ad hoc beslissingen én meer inkomen. Je loopt daarmee ook minder risico, omdat je voorkomt dat je investeringen niet renderen of dat je vastloopt in regelgeving. De strategie bepaalt hoe het toekomstbestendig bedrijfsmodel eruit zal zien voor jouw bedrijf. Met een goede strategie zorg je ervoor dat je een sterkere positie hebt in de keten. Hierbij zijn werkplezier en duidelijkheid van niet te onderschatten belang. Een passende strategie schept rust en duidelijkheid voor het gezin en de eventuele opvolger.

Bedrijfsontwikkeling binnen grenzen

Nieuwe ontwikkelingen kunnen de grenzen verruimen of versmallen. Denk bij verruiming bijvoorbeeld aan technologische ontwikkelingen zoals robotisering en AI. Op het gebied van regelgeving komen er vaak nieuwe kaders of wordt er gesproken over doelsturing. Denk daarbij aan ontwikkelingen op het gebied van bemesting, gewasbescherming, emissies van stikstof en broeikasgassen, grondbeleid, energie en dierwaardige veehouderij. En waar de markt verandert, is het veelal handig om mee te veranderen met die ontwikkeling, zodat jouw producten en werkwijzen aan blijven sluiten bij wat de markt wil.

Afbeelding: SWOT, een hulpmiddel voor bedrijfsanalyse.

Bedrijfsanalyse

Het formuleren van een passende strategie kan starten bij een goede analyse. Een hulpmiddel daarbij kan de SWOT-analyse zijn. Daarbij analyseer je je eigen bedrijf en zet je alle sterke en zwakte punten op een rij. Daarnaast beoordeel je welke ontwikkelingen en trends je ervaart en of je daar een kans of bedreiging in ziet. Binnen je eigen bedrijf en gezin zit vaak veel kennis. Door iedereen mee te nemen bij het proces, verrijk je je analyse en realiseer je draagvlak. Ook je partners in het veld, denk aan voerleverancier, dierenarts etc., kunnen je analyse verrijken en je voorzien van verfrissende input.

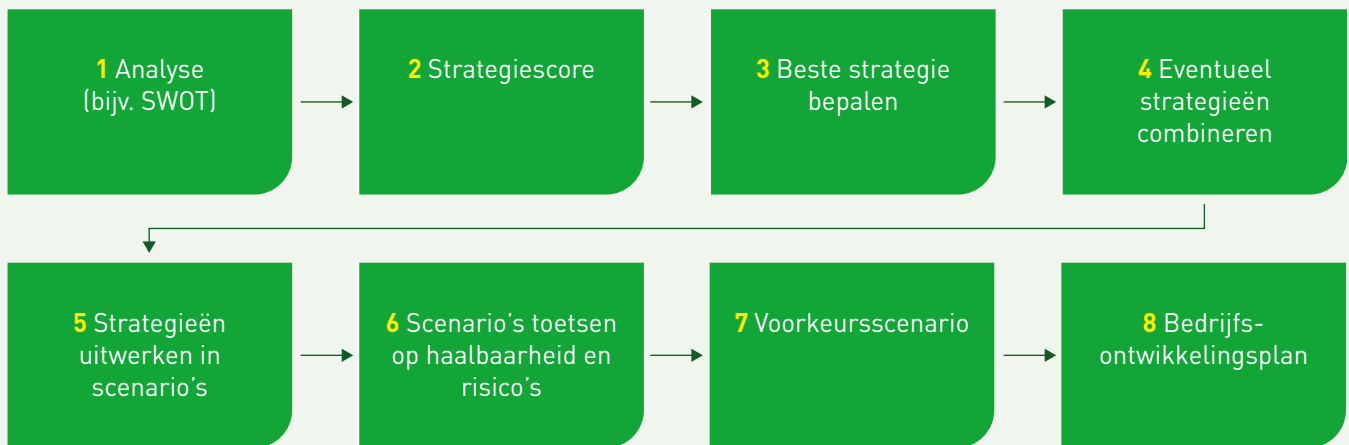
Bepalen van strategische keuze

Er is niet maar één juiste strategie; je kunt bijvoorbeeld moderniseren, intensiveren, extensiveren, verplaatsen, specialiseren of verbreden. Ook een omschakeling naar een nichemarkt of kwaliteitssegment, een ketensamenwerking of inzetten op ecosystemendiensten zijn mogelijk. Bij welke strategie kun je jouw sterktes en kansen het beste benutten? En met welke strategie bied je bedreigingen het hoofd en pak je zwaktes aan? Door de uitkomsten van de (SWOT-)analyse te koppelen aan verschillende strategische keuzes, krijgt elke strategie een score. Zo zie je direct welke strategie het beste

Er is niet één strategie voor boeren, maar er is wel een strategie die het beste past bij jouw bedrijf.

Stappenplan van strategie naar bedrijfsontwikkelingsplan.

past bij jouw bedrijf. Het is soms ook mogelijk en wenselijk om meerdere strategieën te combineren.

Scenario's uitwerken

In de volgende stap ga je de strategie uitwerken in meerdere scenario's. Stel dat de voorkeursstrategie is om voor een nichemarkt of kwaliteitssysteem te gaan, dan kun je dat op meerdere manieren invullen. Je zou bijvoorbeeld voor product/markt A, B of C kunnen gaan en dan elke optie op kleine of grotere schaal. Je hebt dan zes scenario's die je toetst op haalbaarheid en risico's. Je onderzoekt ze bijvoorbeeld op financiële haalbaarheid, vergunningsaspecten en in welke mate

ze passen bij jouw persoonlijke wensen (of die van je opvolger). Zo kom je tot een voorkeursscenario dat je uitwerkt in een bedrijfsontwikkelingsplan.

Ondersteuning bij keuzeproces

Er is niet één juiste strategie, maar er is wél een strategie die het beste past bij jouw bedrijf. We denken graag met je mee en ondersteunen je in dit proces.

Harold Vogels
 manager Bedrijfsontwikkeling
 06-55331109
 h.vogels@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

Buffer de pens voor een optimale penswerking

Een stabiele pens begint bij voldoende buffering. Maar juist daar komt steeds meer druk op te staan. Koeien produceren meer, nemen meer voer op en de passagesnelheid stijgt. Daardoor is er minder tijd om zuren te neutraliseren, oftewel te bufferen. Pensverzuring ligt op de loer, met directe gevolgen voor productie, gezondheid en rendement.

Factoren zoals hittestress en een hoge voeropname vergroten het risico op pensverzuring. Het leidt tot productieverliezen, klauwproblemen, darmverzuring en andere gezondheidsproblemen. Met de inzet van pensbuffers stabiliseren we de penswerking en verkleinen we deze risico's.

Oorzaken en gevolgen

Pensverzuring wordt veroorzaakt door een verstoring van het pensklimaat. Hierdoor ontstaat een overmaat aan vluchtige vetzuren in de pens, waardoor de pH daalt. Wanneer deze verstoring te groot is en een melkkoe onvoldoende buffercapaciteit heeft om te herstellen, ontstaat pensverzuring. De buffercapaciteit in de pens wordt beïnvloed door verschillende factoren, zoals de mate van speekselproductie, de concentratie van penszuren,

de opname van voedingsstoffen en de passagesnelheid door de pens. Een verstoring van de pH kan dus al snel ontstaan en valt vaak niet direct op. De eerste signalen zijn een dalende herkauwactiviteit en melkproductie, met op langere termijn ook een effect op vruchtbaarheid en gezondheid. De geschatte kosten van pensverzuring liggen tussen de 200 en 300 euro per koe per jaar.

Disbalans door hittestress

Ook hittestress kan een disbalans in de pens veroorzaken. Hittestress kan al optreden vanaf 20°C. De temperatuur in combinatie met de relatieve luchtvochtigheid bepaalt voor een groot gedeelte de mate waarin koeien last hebben van hittestress. In Nederland is de gemiddelde relatieve

luchtvochtigheid in de zomer 75%, wat de kans op hittestress verhoogt. Tijdens hittestress kan de koe de warmte niet voldoende kwijt, wat resulteert in een verlaagde voeropname en dalende prestaties.

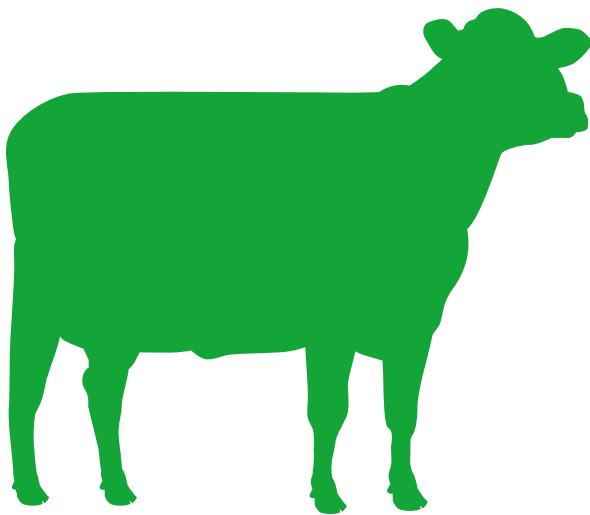
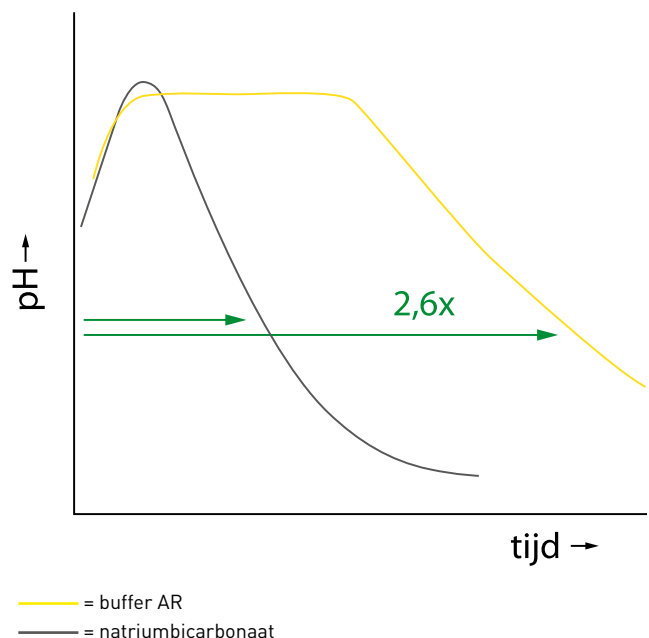
Voor ieder moment de juiste buffer

Vaak wordt natriumbicarbonaat ingezet om de zuurpiek te verlagen. Natriumbicarbonaat wordt echter snel opgenomen, waardoor de werking maar van korte duur is. Er is dus meer nodig voor een effectieve aanpak. AR biedt daarom twee verschillende buffers die ingezet kunnen worden om pensverzuring aan te pakken:

- **BLG Buffer AR Uniek (22502K20)** is een mix van bufferende componenten die snel en geleidelijk worden afgegeven. De buffer werkt gelijk na het voeren en heeft een langdurig effect.
- Wanneer maximale ondersteuning nodig is, kan **Buffer AR Maxima (22599K20)** ingezet worden. Naast de bufferende componenten bevat dit mengsel extra componenten die de pensgezondheid ondersteunen. De toegevoegde gistcultuur ondersteunt een gezonde pensmicroflora en verhoogt de efficiëntie van de vertering. Daarnaast reduceert het de vorming van melkzuur in de pens. Bovendien biedt de Buffer

AR Maxima extra ondersteuning aan het immuunsysteem. De buffer bevat een myco- en endotoxinebinder die schadelijke radicalen kan binden. In stressvolle perioden (zoals tijdens hittestress) worden de stofwisselingsprocessen in het lichaam verhoogd. Er vinden meer oxidatieprocessen plaats, waardoor er meer vrije radicalen vrijkomen. Deze zijn schadelijk en verlagen de immuniteit. Daarnaast kunnen er ook endotoxines vanuit het voer meekomen. Mycotoxines ontstaan niet in het dier zelf, maar komen vanuit het voer. In stressperiodes is het voor de koe lastiger om ze af te breken. Buffer AR Maxima kan deze schadelijke stoffen binden. Kortom, Buffer AR Maxima zorgt voor een optimaal pensklimaat en bevordert de gezondheid van de koe voor een optimale productie.

Grafiek: Verschil werking tussen natriumbicarbonaat en de AR-buffers.

Daphne van Steen
nutritionist rundvee
d.vansteen@argroep.nl

Het inzetten van de juiste buffer betaalt zich terug in een verbeterde gezondheid, een stabielere melkproductie en meer rust in de stal.

100.000 kg melk

- **Feikje 58**, Melkveehouderij Gijsbers Vof, Afferden
- **Jo 344**, Melkveebedrijf Mersbergen van 't Hoff, Babyloniënbroek
- **Elsje 41**, Vof Agrapol, Barneveld
- **VVH Amalia 8**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Bertha 398**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Blackrane 7**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Brasil Sofie**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Danique 2**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Goldflower**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Helga 10**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Helga 13**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Regard Warsi**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Rena 8**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Repairman Mario**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Roosje 220**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **HyCare Liek 68**, Schippers Europe, Bladel
- **Leentje 809**, Firma Nescio, Bleskensgraaf
- **Eveline 630**, H.J. Brouwer Vof, Broekhuizen
- **Mina 6342**, A.M. van Zee, Buurmalsen
- **Beatrix 210**, Melkveehouderij Koen van Rijn, Cothen
- **Beatrix 213**, Melkveehouderij Koen van Rijn, Cothen
- **Ina 171**, Waterlinie Melkvee Vof, Culemborg
- **Rina 57**, Mts. W. en A. van Sterkenburg, Culemborg
- **9**, Mts. Kaak, Delfstrahuizen
- **Farmers Hill Zwartkop 111**, Mts. G.P. en A.C. Schouten, Doorwerth
- **Hibma A 169**, Vof de Breematen, Eemnes
- **Lin-Horst Marjon 4**, Vof J. en B. van Malestein-van de Veen, Ermelo
- **Frida 112**, F.G.M. Kaalberg, Etten
- **Thea 89**, Vof A. Zwijnenburg, Hei- en Boeicop
- **Loralyn 32**, Vof Pippel, Hellouw
- **Stenderink Matje 25**, Mts. J.B. en K.J. Kolenbrander, Hengelo
- **Janna 5211**, Vliedorp B.V., Houwerzijl
- **Coba 3433**, A.J. en B.M. van Dee-Voorstuijs, IJzendoorn
- **Corrie 71**, Vof de Hoop, Kedichem
- **Wietske 83**, Melkveebedrijf Sonneveld C.V., Kollumerpomp
- **Jose 8809**, Vof de Bruin, Leermens
- **Ingeborg 28**, Mts. J.G.M. en R. de Bruin, Maurik
- **Lorrie 138**, Vof Koks, Noordgouwe
- **Astrid 42**, Vof Rosamijnhoeve, Rhenen
- **Alberta 3118**, Verstegen Vof, Rhenoy
- **Breed 3106**, Verstegen Vof, Rhenoy
- **Lenie 65**, Mts. Noom, Rumpst
- **Hartje**, Vof Van Eggelen, Rumpst
- **Hedra Anne 587**, A.J.E. Vernooij, Schalkwijk
- **Hedra Remarlinda 612**, A.J.E. Vernooij, Schalkwijk
- **Ada 2**, Vof Klein Haneveld, Vierakker
- **Fabi 68**, Nieuwvredest BV, Vuren
- **De Tweesprong Geertje 45**, Melkveebedrijf De Tweesprong, Waardenburg
- **Alida 119**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 1018**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 1028**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 937**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 949**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 962**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 968**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Mina 101**, Veehouderij L.M. van Schaik, Wijk bij Duurstede
- **Moorkop 33**, Veehouderij L.M. van Schaik, Wijk bij Duurstede
- **Peelens-Hoeve Geertje 193**, Vof de Peelenshoeve, Woudenberg
- **Carolina 0264**, W. en G. van Eck Vof, Zeist
- **Carolina 0392**, W. en G. van Eck Vof, Zeist
- **Diana 489**, Mts. E.J.F. en A. Alderkamp-Voogt, Zevenaar

10.000 kg vet en eiwit

- **Jeans Setske 217**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Ida Ceccibel**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Shogun Danique**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **Bemma 885**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Moorkop 23**, Veehouderij L.M. van Schaik, Wijk bij Duurstede

Focus op waterkwaliteit loont

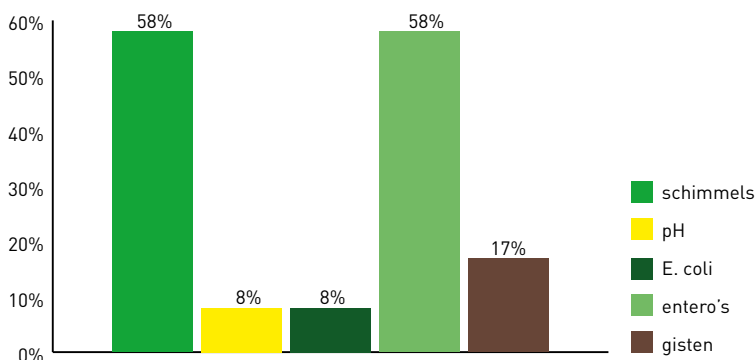
Water is nog vaak een onderbelicht onderdeel van het rantsoen. Terwijl het juist een van de belangrijkste nutriënten is voor herkauwers. Wie de watervoorziening niet op orde heeft, laat al snel rendement liggen in gezondheid en melkproductie.

Water speelt een belangrijke rol in de stofwisseling. Het zorgt voor transport van voedingsstoffen, ondersteunt de penswerking en helpt bij het reguleren van de lichaamstemperatuur. Daarnaast is water onmisbaar voor een goede melkproductie: melk bestaat voor maar liefst 88% uit water. Een hogere wateropname leidt bovendien tot een hogere drogestofopname. Het resultaat: meer melk. Ook bij vleesvee is een goede watervoorziening belangrijk voor sterke technische resultaten.

Verband tussen water- en voeropname

Uit meerdere onderzoeken blijkt een duidelijk verband tussen water- en voeropname. Herkauwers hebben de gewoonte eerst te drinken en daarna te eten. Dit was ook terug te zien in een onderzoek van AR bij meerdere geitenhouders. Direct na het voeren werden de drinkbakken het meest bezocht. Wanneer de waterkwaliteit of waterbeschikbaarheid onvoldoende is, neemt het dier minder water op. Daardoor daalt ook de voeropname, met negatieve gevolgen voor de technische resultaten.

Grafiek: Percentage waterkwaliteitsmetingen boven de norm (2025).

Kwaliteit water vaak overschat

De wateropname hangt sterk samen met de smakelijkheid van het water. Bacteriologische en chemische verontreiniging kunnen de smakelijkheid verminderen. Onder bacteriologische verontreiniging verstaan we coliformen, E. coli en biofilm. Biofilm is een slijmerige laag van micro-organismen, zoals bacteriën, schimmels en gisten, die zich hecht aan de binnenkant van leidingen (zie afbeelding). Bacteriologische verontreiniging neemt vaak toe bij hogere temperaturen, waardoor het risico in de zomer groter is. Chemische factoren zijn onder andere zuurgraad (pH), zuurstof, nutriënten en mineralen. In 2025 is bij een selectie klanten wateronderzoek uitgevoerd. Daaruit bleek dat bij 92% van de deelnemers één of meerdere parameters boven de norm lagen (zoals schimmels, E. coli, pH, enterococci en gisten). Opvallend was dat de bron vaak wel goed was, maar dat de waterkwaliteit in de bakken verslechterde, vooral aan het einde van het watersysteem. Regelmatig en grondig reinigen van drinkbakken is daarom essentieel.

Werken aan waterkwaliteit loont!

Om de waterkwaliteit te verbeteren, is er een vervolgonderzoek uitgevoerd bij acht bedrijven. Zij namen verschillende maatregelen, waarna gedurende vier weken het effect op waterkwaliteit, wateropname, melkproductie en celgetal werd gemeten. Uit het onderzoek bleek dat verschillende vormen van waterbehandeling de waterkwaliteit structureel verbeterden. Na toepassing lagen alle gemeten waarden onder de norm. Daarnaast namen de wateropname en melkproductie toe. Bij enkele bedrijven daalde ook het celgetal, wat wijst op een positief effect op de diergezondheid. De effectiviteit verschilde per bedrijf en hing samen met de mate van vervuiling en biofilm in het systeem. Het alleen doorspuiten van leidingen bleek geen betrouwbare oplossing. Op sommige meetpunten werden zelfs tijdelijk hogere microbiologische waarden gemeten, waarschijnlijk doordat de biofilm loskwam. Ook op wateropname, melkproductie en celgetal had doorspuiten geen zichtbaar effect. Alleen doorspuiten is dus onvoldoende om de waterkwaliteit structureel te verbeteren.

Weet jij hoeveel je vee drinkt per dag?

Tijdens de onderzoeken is een watermeter geplaatst om inzicht te krijgen in het drinkgedrag van de dieren. Een verminderde wateropname is een snelle indicatie van een verslechterde waterkwaliteit, maar dit kan ook samenhangen met voeropname.

Tabel 1: Vochtbehoefte per dier per dag (Bron: GD Dier).

Diergroep	Vochtbehoefte (liter/dag)
Melkvee (10 kg melk/dag)	40-70
Melkvee (50 kg melk/dag)	100-200
Droogstaande koe	30-60
Jongvee (1-2 jaar)	15-25
Kalf (<1 jaar)	5-15
Vleesstier	20-60
Geiten	10-25

Check waterkwaliteit

Een goede waterhygiëne is essentieel voor wateropname, gezondheid en prestaties. Een visuele controle geeft een eerste indruk, maar veel afwijkingen zijn niet zichtbaar. Laat daarom regelmatig een wateranalyse

uitvoeren. Hoe uitgebreid die moet zijn, hangt af van je situatie en vraag. Twijfel je over de kwaliteit? Bespreek het met je specialist. Samen kijken we welke stappen nodig zijn om jouw watervoorziening te verbeteren.

Daphne van Steen
nutritionist rundvee
d.vansteen@argroep.nl

Terugblik waardevolle bio-vleesveebijeenkomsten

Op 3 en 10 februari gingen we tijdens de sessies van EkoHolland Vee & Vlees in gesprek met bio-melkveehouders, bio-startkalverhouders, bio-kalfopstarters, bio-mestveeouders én geïnteresseerden in het bio-vleesveeverhaal.

Hierbij stond één vraag centraal: hoe schalen we de weg die we zijn ingeslagen op naar een levensvatbaar niveau? Oftewel: hoe maken we deze bio-vleesveehouderij en -keten samen écht succesvol?

Onderwerpen die uitgebreid besproken zijn:

- Rassen- en stierkeuze
- Voeding
- Rendement voor iedere schakel
- En de gezamenlijke verantwoordelijkheid om het kalver-, os-, vaars- en stiertraject goed neer te zetten.

Er ontstonden open gesprekken met ruimte voor praktijkervaringen, kritische vragen en concrete vervolgstappen. Precies de dynamiek die nodig is om als keten verder te groeien.

Marktgericht en eerlijk

Samen met EkoHolland Vee & Vlees en de betrokken veehouders wordt gebouwd aan een keten die marktgericht én eerlijk is voor iedere schakel. Vanuit AR ondersteunen we dit proces actief met onze kennis en ervaring in ketenontwikkeling. Dit soort trajecten laat zien waar onze kracht ligt: samen optrekken, kennis delen en werken aan toekomstperspectief voor onze leden.

Van bodem tot rantsoen: grip op gezondheid en rendement

Een goed melkveerantsoen begint op het land. De mineralen in de bodem bepalen wat het gewas opneemt en wat er uiteindelijk in het ruwvoer (gras en mais) terecht komt. Door grondmonsters te combineren met kuilmonsters ontstaat inzicht in de kringloop: van bodem tot koe.

Uit onderzoeken van Eurofins en Groeikracht blijkt dat het gehalte aan mineralen en sporenelementen in kuilmonsters de afgelopen 30 jaar is afgenomen. Nu de derogatie is vervallen, neemt de beschikbare ruimte voor stikstof uit dierlijke mest af tot 170 kg N per hectare. Hierdoor zullen de tekorten aan kalium, fosfor en zwavel alleen maar groter worden. Juist daarom is het belangrijk om uitgebreid grond- en kuilonderzoek uit te voeren. Deze inzichten helpen je om gericht te bemesten en het maximale uit je gewas te halen.

Denk aan grondmonsters!

In tabel 1 zie je hoeveel fosfaat je per hectare mag aanvoeren, afhankelijk van de fosfaattoestand van de bodem (PAL) en de actuele beschikbaarheid (P-CaCl₂). Zonder geldig grondmonster wordt het perceel automatisch ingedeeld in fosfaattoestand 'hoog' (rechterkolom).

Op bouwland betekent dit dat er slechts een bemesting van 40 kg fosfaat per ha is toegestaan. Bij een gehalte van 1,5 kg fosfaat per m³ mest betekent dit dat er nog circa 27 m³ mest per hectare kan worden uitgereden in plaats van 42,5 m³ in een ruimere situatie. Als alle percelen op je bedrijf in de categorie 'hoog' vallen en er minder dan 70% grasland is, dan wordt niet de stikstofnorm van 170 kg N per hectare bepalend voor de hoeveelheid dierlijke mest die je kunt uitrijden, maar de fosfaatplaatsingsruimte

Belang uitgebreide kuilmonsters

De samenstelling van het kuilvoer verschilt per snede en perceel. Een uitgebreide kuilanalyse laat niet alleen droge stof, energie en eiwit zien, maar ook mineralen zoals natrium, calcium, magnesium, kalium, fosfor, zwavel en de kation-anionbalans (KAB). Deze mineralen zijn essentieel in het

melkgevend- en droogstandsrantsoen. Om het beeld compleet te maken is het raadzaam om ook Spaans gehamerd tarwestro of hooi te laten onderzoeken op mineralen. Wanneer de gehalten niet bekend zijn, is het eigenlijk gokken, en dit kan uiteindelijk leiden tot melkziekte. Immers: gissen is missen en meten is weten. Uitgebreide kuilmonsters zijn iets duurder dan een standaardanalyse, maar uiteindelijk leveren ze meer op en voorkomen ze hogere kosten. Door tijdig bij te sturen in bemesting en rantsoen worden gezondheidsproblemen, productieverlies en extra dierenartskosten voorkomen.

Conclusie

Een kleine extra investering in grond- en kuilmonsters levert grote winst op in gezondheid, efficiëntie en rendement. Wie weet wat er in de bodem en de kuil zit, voert met zekerheid.

Tabel 1: Toegestane hoeveelheid fosfaat per hectare.

Grasland	PAL				
	<21	21-30	31-45	46-55	>55
P-CaCl ₂					
<0,8	120	105	105	95	90
0,8-1,4	120	105	95	90	90
1,5-2,4	105	95	90	90	75
2,5-3,4	95	90	90	75	75
>3,4	90	90	75	75	75
Bouwland	PAL				
	<21	21-30	31-45	46-55	>55
P-CaCl ₂					
<0,8	120	120	120	80	80
0,8-1,4	120	120	120	80	70
1,5-2,4	120	120	80	70	60
2,5-3,4	120	80	70	60	40
>3,4	80	80	70	60	40

Kosten (indicatief)

- Grondmonster: €150
- Uitgebreide kuilanalyse: €200

Baten

- Meer plaatsingsruimte op basis van fosfaatdifferentiatie
- Minder overgangsproblemen zoals melkziekte (een koe met melkziekte kost al gauw rond de €300)
- Lagere voer- en dierenartskosten
- Betere benutting van ruw- en krachtvoer
- Stabieler melkproductie en gezondere koeien

Jeroen van Veldhuizen

productmanager rundvee

06-82684624

j.vanveldhuizen@argroep.nl

Is biologisch boeren iets voor jou?

Overweeg je om de overstap te maken naar biologisch boeren? Dat kan mooie kansen bieden. De vraag naar biologische en duurzame producten groeit. AR helpt je ontdekken of deze manier van ondernemen past bij jouw bedrijf.

De overheid heeft de ambitie dat in 2030 15% van het Nederlandse landbouwareaal biologisch is. Om dat te bereiken wordt breed ingezet op groei van de biologische

Omschakelen naar biologisch: 7 slimme tips

1. Onderzoek je markt

Blijf je in dezelfde sector of maak je een switch? Verdiep je eerst in je afzetmogelijkheden. Zonder een goede markt voor je producten kun je niet succesvol omschakelen en wordt financiering lastig.

2. Vraag deskundig advies

Schakel een adviseur in die je meeneemt in de eisen voor een biologische bedrijfsvoering. Denk aan huisvesting, voeding, teelt, diergezondheid, bemesting en vergunningen. Zo weet je precies waar je aan toe bent.

3. Breng je bedrijf in kaart

Analyseer je huidige situatie en kijk wat er moet veranderen om aan de biologische normen te voldoen. Dit helpt je om de benodigde investeringen inzichtelijk te maken en realistische doelen te stellen.

4. Denk breder

Durf verder te kijken dan je huidige werkwijze. Is omschakelen binnen je sector de beste keuze of liggen er kansen in een andere richting of met een andere diergroep?

5. Leer van anderen

Ga in gesprek met collega-ondernemers. Bezoek zowel ervaren biologische boeren als ondernemers die net zijn overgestapt. Hun praktijkervaring is goud waard.

6. Maak een sterk plan

Werk een concreet bedrijfsplan uit met een heldere visie en strategie. Denk aan aanpassingen, investeringen, opbrengsten en mogelijke subsidies. Hoe duidelijker je plan, hoe sterker je staat.

7. Neem de tijd

Omschakelen naar biologisch is geen quick win. Het traject kan jaren duren, maar door het zorgvuldig aan te pakken voorkom je problemen en bespaar je uiteindelijk tijd.

markt. Soms krijgen biologische bedrijven voorrang of extra voordelen van grondeigenaren en financiers.

Wat verandert er op je bedrijf?

Om de weerstand van je dieren en grond hoog te houden, heb je je vakmanschap extra hard nodig. Je kunt namelijk minder snel ingrijpen met medicijnen of bestrijdingsmiddelen. Hier zijn slimme oplossingen voor waarmee wij je kunnen helpen. Het omschakelen zelf is een traject dat zorgvuldig moet worden doorlopen. Een biologisch bedrijf moet voldoen aan de Europese biologische wet- en regelgeving en krijgt pas na goedkeuring een Skal-certificaat. Dit kost tijd en vraagt een goede voorbereiding. Biologisch boeren vraagt daarnaast om een andere manier van werken - financieel, praktisch en organisatorisch.

Wat jij van ons mag verwachten:

- Advies bij omschakeling naar biologisch en bij strategische keuzes
- Begeleiding bij vergunningstrajecten en stikstofvraagstukken
- Ondersteuning met deskundig advies en praktische oplossingen die echt aansluiten op jouw bedrijfsvoering
- Zuiver Voer met gegarandeerde voederwaarde en een unieke bewerking per grondstof
- Ruim assortiment biologische voeders geproduceerd in de eigen fabrieken
- Mest-, bodem- en kringloopadvies met oog voor rendement en duurzaamheid.

Koert Kuizenga
manager AR Biologisch
06-55331115
k.kuizenga@argroep.nl

Resultaten zwartvruchtrot- enquête door CAF

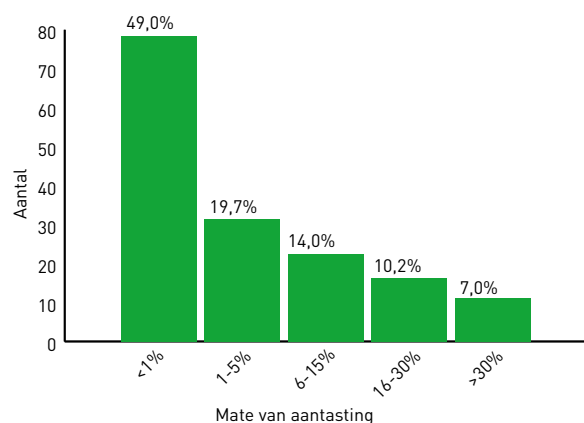
Zwartvruchtrot (*Stemphylium vesicarium*) dat alleen op peren voorkomt, laat zich lastig voorspellen, maar de impact is groot. Waar de ene teler nauwelijks schade ziet, kampt de ander met een forse aantasting. Om dit scherper in beeld te krijgen heeft CAF in het najaar een enquête uitgevoerd onder fruittelers. We delen de belangrijkste inzichten én laten zien waar kansen liggen om de druk van zwartvruchtrot te beperken.

De enquête is in samenwerking met de Crop Solutions-partners breed verspreid onder de klantenkring. In totaal zijn circa 600 fruitteeltbedrijven benaderd, met een respons van ongeveer 30%. Van de respondenten geeft 87% aan dat zij te maken hebben gehad met zwartvruchtrot in de boomgaard. Dit percentage sluit goed aan bij het beeld dat we in de praktijk zien.

Mate van aantasting

Wat betreft de mate van aantasting zien we duidelijke verschillen tussen bedrijven. Ongeveer de helft van de telers rapporteert een aantasting van minder dan 1%. Tegelijkertijd komt een aanzienlijk aandeel hogere aantastingspercentages voor (zie grafiek 1). Dit benadrukt de grilligheid van de schimmel en laat zien dat de impact per bedrijf sterk kan variëren.

Grafiek 1: Mate van aantasting (%).

Verspreiding over Nederland

Wanneer we de resultaten uitsplitsen per provincie, worden de regionale verschillen duidelijk zichtbaar. Uit de analyse blijkt dat de hogere aantastingspercentages relatief het vaakst voorkomen in de provincie Zeeland. In tabel 1 is te zien dat telers in Zeeland vaker in de hogere aantastingsklassen vallen dan telers in andere provincies. Dit laat zien dat de problematiek rondom zwartvruchtrot in Zeeland nadrukkelijker aanwezig is dan in andere fruitteeltgebieden.

Grootte van de aantasting

Uit de enquête blijkt daarnaast dat er binnen de provincies verschillen zijn in de grootte van de vruchtaantasting. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen zogeheten speldenknopjes en grotere vlekken. Speldenknopjes wijzen doorgaans op vroege infecties. Deze aantastingen verkurken vaak in een vroeg stadium, waardoor de plek niet verder uitgroeit en de schade beperkt blijft. Grote plekken daarentegen duiden meestal op latere infecties. Deze aantastingen kunnen zich verder ontwikkelen in het vruchtweefsel, doorgroeien in de celstructuur en uiteindelijk leiden tot rotte vruchten. Uit de resultaten blijkt dat naast de hogere aantastingspercentages ook grotere plekken relatief vaker voorkomen in Zeeland. Dit bevestigt dat de problematiek in deze provincie niet alleen frequenter, maar ook ernstiger van aard is.

Invloed watergift

Verder komt uit de enquête duidelijk de rol van de watergift naar voren. Bedrijven die geen mogelijkheid hebben tot watergeven - in de vorm van irrigatie, fertigatie of beregening - laten gemiddeld circa 10% meer zwartvruchtrot zien dan bedrijven die deze mogelijkheid wel hebben. Dit is goed verklaarbaar:

Tabel 1: Aantasting per provincie (%).

	<1%	1-5%	6-15%	16-30%	>30%	Totaal
Flevoland	1	1	0	0	2	4
Gelderland	41	5	5	1	2	54
Noord-Brabant	5	1	3	1	1	11
Noord-Holland	2	1	0	1	0	4
Overijssel	0	0	1	0	0	1
Utrecht	11	6	2	2	0	21
Zeeland	16	14	11	11	6	58
Zuid-Holland	1	3	0	0	0	4

zwartvruchtrot is een zwakteschimmel en treedt vaak op wanneer bomen onder stress staan. Droogtestress kan daardoor het risico op aantasting aanzienlijk vergroten.

Stress door kwel

Ook kwel blijkt een belangrijke factor. Wanneer wortels gedurende langere tijd in (grond)water staan, kunnen wortelpuntjes afsterven. Dit veroorzaakt stress, wat de boom gevoeliger maakt voor infecties. De enquêteresultaten bevestigen dit beeld: van de 17 telers die aangeven last te hebben van kwel, geven 16 aan daadwerkelijk problemen met zwartvruchtrot te ervaren. Een goede waterhuishouding en afwatering zijn dus van groot belang.

Let op dood organisch materiaal

Daarnaast kan zwartvruchtrot zich goed ontwikkelen op dood organisch materiaal, denk dan aan (dood) onkruid op de zwartstrook. Uit de enquête blijkt dat de groep telers met een overwegend vuile zwartstrook (veel onkruid) gedurende het groeiseizoen gemiddeld bijna 10% meer zwartvruchtrot heeft dan de telers met een overwegend schone zwartstrook (weinig onkruid). Dit wijst erop dat hygiëne en onkruidbeheersing een rol kunnen spelen in het beperken van de infectiedruk.

Tabel 2: Verschil in soort aantasting per provincie (%).

	Grotere plekken	Speldenknopjes	Totaal
Flevoland	2	2	4
Gelderland	4	45	49
Noord-Brabant	2	7	9
Noord-Holland	0	4	4
Overijssel	0	1	1
Utrecht	4	17	21
Zeeland	17	39	56
Zuid-Holland	0	4	4

Tips tegen zwartvruchtrot

- Beperk stress via een evenwichtige watergift en bemesting
- Beperk/manage dood materiaal in mei en juni
- Focus op sterke fungiciden in de eerste 70 dagen vanaf de bloei

Overige factoren

Voor onderwerpen als grondsoort, organisch materiaal, wortelsnoei, onderstam en afwatering laat de enquête geen eenduidige verbanden zien die de verschillen in zwartvruchtrot overtuigend verklaren. Dit betekent echter niet dat deze aspecten in de praktijk geen invloed hebben.

EIP-project: Duurzame beheersing zwartvruchtrot

CAF neemt deel aan het EIP-project 'Duurzame beheersing van zwartvruchtrot in de Zeeuwse perenteelt'. In dit project worden diverse strategieën onderzocht en in de praktijk getoetst, waaronder biologische bestrijding met trichoderma's, het beperken van stress met biostimulanten en het gebruik van waarschuwingsmodellen, met als doel de perenteelt economisch rendabel en duurzaam te houden.

De inzichten uit de enquête helpen om zwartvruchtrot beter te begrijpen en gericht aan te pakken. Zo werk je stap voor stap aan een gezonde boomgaard en een stabiel rendement.

Max Vervoorn

specialist gewasbescherming grootfruit
06-22207831
mvervoorn@caf.nl

Optimale groei, sterke bomen

Geef je gewas een sterke start en help het beter omgaan met stress. Met de plantversterkers uit de CropActiv-lijn ondersteun je de groei en versterk je de weerbaarheid van je gewas. Zo help je het gewas beter om te gaan met stress, zoals droogte, kou (nachtvorst), hitte (zonnebrand) en schade door plagen.

Eigenschappen van de CropActiv-plantversterkers:

- Versterken het natuurlijke afweersysteem;
- Verbeteren de opname van water en voedingsstoffen;
- Ondersteunen de fotosynthese en groei;
- Helpen planten stress te overbruggen (droogte, vorst, hitte, UV-straling);
- Vergroten de weerbaarheid tegen ziekten en plagen.

AminoBoost: de praktische krachtpatser

Extremere weersomstandigheden en strengere bemestingsnormen zorgen ervoor dat fruitgewassen vaker onder stress staan. Die stress kan de bloei, vruchtzetting en groei van fruitbomen negatief beïnvloeden. Om fruitbomen in zulke periodes te ondersteunen, kan de biostimulant AminoBoost worden ingezet. AminoBoost bevat hoge gehalten vrije aminozuren. Die geven de plant direct energie tijdens abiotische stress, zoals droogte, vorst of hitte. Door het gewas tijdens en na stressperiodes via het blad te behandelen, kan de groei beter op peil blijven en herstelt de boom sneller. Een praktisch voordeel is dat AminoBoost eenvoudig kan worden gemengd met veel gangbare middelen, bijvoorbeeld tijdens een schimmel- of onkruidbespuiting. Extra spuitrondes zijn

daardoor niet nodig. Uit meerjarige proeven van CAF in de perenteelt (Conference) blijkt dat de grootste meerwaarde zit in de periode van het einde van de bloei tot de eerste weken daarna. In jaren met minder gunstige groeiomstandigheden kan AminoBoost bijdragen aan een betere vruchtontwikkeling en vaak ook een grotere vruchtmaat. AminoBoost is een praktische biostimulant met een gunstige prijs-prestatieverhouding die fruitbomen ondersteunt tijdens en na stressmomenten.

Dosering: 2 liter per hectare.

Verkrijgbaarheid: cans van 10 liter en mini-IBC's van 300 liter.

StressImmune: laat stress geen kans krijgen

CropActiv StressImmune is een vloeibare biostimulant met 40% zeewierextract en bijna 10% aminozuren. StressImmune bevat veel waardevolle elementen, zoals plantaardige eiwitten, aminozuren, polyfenolen en suikers. Deze stoffen helpen de plant weerbaarder te worden tegen abiotische stress, zoals kou, hitte of droogte. Daarnaast ondersteunen ze de groei in belangrijke groeifases, zoals bij scheutgroei en bloemaanleg. Het product wordt bij voorkeur preventief gespoten, dus vóór een stressperiode. Zo kan de plant zijn weerstand op tijd opbouwen en wordt groeiremming zoveel mogelijk voorkomen. StressImmune wordt in de praktijk vooral ingezet voorafgaand aan een nachtvorstperiode en voor periodes met een verhoogde kans op zonnebrandschade.

Dosering: 2 tot 2,5 liter per hectare.

Verkrijgbaarheid: cans van 10 liter en mini-IBC's van 300 liter.

Ruud van Arkel
voorlichter fruitteelt
06-44122465
r.vanarkel@argroep.nl

Eisen rondom de veldspuit in 2026

Het werken met gewasbeschermingsmiddelen wordt steeds strakker gereguleerd. Daardoor wordt het lastiger om middelen toe te passen en groeit het belang van de juiste spuittechniek.

De start van het nieuwe groeiseizoen kenmerkt zich door de nodige veranderingen in het middelenpakket, waarbij verschillende toelatingen zijn ingetrokken. Wat opvalt is dat de toegelaten middelen vaker te maken hebben met aanvullende eisen rondom driftreductie en bufferzones. Hiermee lijkt het aanbod aan middelen voor een veldspuit met een driftreducerende techniek (DRT) van 90% steeds krappert te worden.

DRT en de teeltvrije zone

De DRT-eisen hangen steeds vaker samen met de teeltvrije zone. Een goed voorbeeld is het gebruik van Centurion Plus in suikerbieten. Op het etiket staat een DRT-eis van 97,5%. Werk je met een lagere DRT, dan moet je een

teeltvrije zone aanhouden. Bij een DRT van 90% geldt een teeltvrije zone van 1,5 meter. Ga je naar 75%, dan loopt dat op tot 2,75 meter. Zo wordt het voordeel van een veldspuit met een hogere driftreductie direct zichtbaar. Met driftreducerende doppen of technieken, zoals luchtondersteuning, sleepdoeken of een verlaagde spuitboomhoogte met doppen op 25 cm afstand, verhoog je de driftreductie.

Gesloten vulsystemen

Er wordt al langer gesproken over het verplicht gebruik van een gesloten vulsysteem op de veldspuit. Door de val van het kabinet afgelopen zomer is deze verplichting opnieuw uitgesteld. Op dit moment wordt uitgegaan van invoering per 1 januari 2027. Het advies

aan gebruikers blijft hetzelfde: bereid je bedrijfsvoering zo snel mogelijk voor op het werken met een gesloten vulsysteem. Die systemen komen er hoe dan ook, en de voordelen voor de gezondheid van de gebruiker staan niet ter discussie. Er zijn verschillende vulsystemen beschikbaar, met uiteenlopende werkingen. Zo zijn er systemen die werken met een maatglas in het systeem om de juiste dosering te bepalen, terwijl andere systemen het middel elektronisch, op basis van een kleine compressor of handmatig uit de cans zuigen.

Eenvoudig in gebruik: Easyconnect

Vrijwel alle gewasbeschermingsmiddelenfabrikanten hebben zich inmiddels gecommitteerd aan Easyconnect als standaard voor gesloten vulsystemen. Dit systeem werkt met gestandaardiseerde doppen op middelenverpakkingen. Easyconnect bestaat uit twee onderdelen: een speciale schroefdop op de verpakking en een connector op de veldspuit of als stand-alone. Er zijn al cans op de markt met deze dop. De Easyconnect-dop is afschroefbaar. Dus heb je nog geen gesloten vulsysteem? Dan kun je de dop gewoon losschroeven en de can op de gebruikelijke manier leeggieten in de vultrechter.

Lees verder

Gesloten vulsystemen als standaard

De verplichting voor het vullen van spuitapparatuur met een gesloten vulsysteem gaat gelden voor vloeibare gewasbeschermingsmiddelen in verpakkingen van 1 tot 20 liter en voor de open teelten. Met een gesloten vulsysteem komt de gebruiker niet meer in contact met het middel: je plaatst een speciale can op het systeem, waardoor de dop in het systeem automatisch

geopend wordt en de ingevoerde hoeveelheid middel de tank in loopt. De overheid ziet duidelijke voordelen: meer veiligheid voor de gebruiker, minder kans op emissie door morsen en een nauwkeurige dosering. Bij toelating van middelen kan met het vulsysteem rekening gehouden worden. Het loont dus om nu al te kijken hoe je jouw veldspuit en werkwijze hierop inricht.

Edwin den Boesterd
 voorlichter akkerbouw/
 ruwvoerteelt
 06-13288584
 e.denboesterd@argroep.nl

Smakelijk ruwvoer van optimale kwaliteit

Kwalitatief goed ruwvoer van eigen bodem wordt steeds belangrijker. Tijdens het groeiseizoen wordt hier al volop op gestuurd. Zonde als een deel van de opbrengst en kwaliteit verloren gaat tijdens het in- of uitkuilproces.

Goed inkuilmanagement zorgt voor een snelle en juiste conservering en levert daarmee smakelijk en hoogwaardig ruwvoer op. Daarnaast is het belangrijk om broei te voorkomen.

Kruiden en klavers

Op steeds meer bedrijven worden kruiden en klavers met het gras meegezaaid. Dit vraagt om een nog nauwkeuriger inkuilmanagement. Het hogere eiwitgehalte en lagere suikergehalte van grasklaver maken het inkuilproces uitdagender dan bij puur gras. Ook kruiden kunnen, wanneer ze wat houderiger worden, zorgen voor meer lucht in de kuil. Het is dan nog belangrijker om een inkuilmiddel te gebruiken.

Hoogste rendement

Veel veehouders zetten alleen inkuilmiddelen in als de omstandigheden niet optimaal zijn. Echter: juist onder goede omstandigheden is het rendement het hoogst en haal je het meeste uit je uitgangsmateriaal. Wil je de voederwaarde behouden en broei bij het uitkuilen voorkomen, dan is de juiste keuze van het inkuilmiddel doorslaggevend. Ga je voor een snelle conservering of is stabiliteit bij het uitkuilen de grootste uitdaging? Kies voor een inkuilmiddel dat past bij het drogestofpercentage van het gras en laat niets aan het toeval over.

Snelle conservering

Melkzuurbacteriën spelen een belangrijke rol bij een snelle conservering. Ze zetten suikers in de kuil om in melkzuur, waardoor de pH daalt. Zodra de pH laag genoeg is, krijgen ongewenste bacteriën geen kans en blijft ammoniakvorming door eiwitafbraak beperkt. Bovendien krijgen boterzuurbacteriën zo minder de ruimte om zich te ontwikkelen.

Keuzeschema inkuilmiddelen (gras).

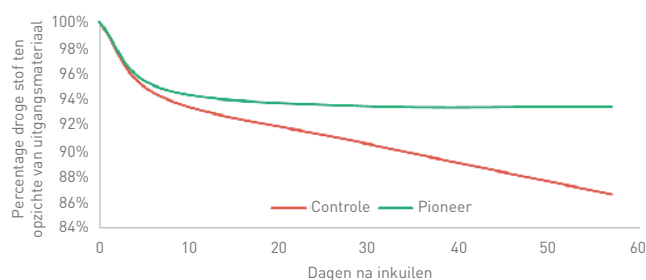
	Product	Artikelnummer	Conservering	Broeiremming	Snelle opening kuil
Bij regen/kans op slechte conservering	Ecocool	89329	xx	xx	
	DA Ecostable	89309	xx	xx	
Snelle opening	11G22RR	83521	xx	xx	xxx
Optimale weersomstandigheden/ grote kans op broei	11A44	80328		xxx	
Laag suiker	Bietenpulp	21121ME3			
	Snoepsiroop	21288K13			

Broei voorkomen

Azijnzuur remt de groei van gisten die actief worden bij het openen van de kuil, omdat er dan zuurstof bij komt. Door broei te beperken, verklein je ook het risico op schimmels in de kuil. De gisten die broei veroorzaken breken namelijk het melkzuur af, waardoor de pH stijgt. Juist deze combinatie van warmte (broei) en een hogere pH is ideaal voor het ontstaan van schimmels en mycotoxinen. Dit moeten we zien te voorkomen.

Drogestofverlies gehalveerd

Met een inkuilmiddel worden de drogestofverliezen ongeveer gehalveerd (zie grafiek). Door het hogere melkzuurgehalte, daalt de pH sneller, waardoor de kuil eerder stabiel is. Hierdoor wordt de periode waarin afbraak van koolhydraten en eiwitten optreedt verkort. Ook wordt er een lagere ammoniakfractie gemeten (NH₃, eiwitafbraak door rotting), wat de smakelijkheid ten goede komt. Al na circa 14 dagen is de NH₃-fractie stabiel, terwijl deze in onbehandeld kuilgras blijft oplopen. De combinatie van meer melkzuur (fris, smakelijk zuur) en minder ammoniak zorgt voor een smakelijkere kuil. Daardoor neemt de drogestofopname van de koeien toe.

Grafiek: Drogestofverlies.**Keuze juiste inkuilmiddel**

Kies het inkuilmiddel dat het beste past bij de grassnede en bij jouw bedrijfssituatie. Je voorlichter denkt graag met je mee over het juiste middel en de toepassing daarvan.

Tips voor een optimale kuil**Zorg voor goed uitgangsmateriaal**

- Ruw as-/gronddeeltjes <100
- Mollenbestrijding
- Graslandbeheer (onkruidbestrijding/doorzaaien)
- Juiste afstelling machines

Gebruik een inkuilmiddel**Zorg voor een goed aangereden kuil**

- Dichtheid kg ds/m³: gras 230, mais 250
- Ds-gehalte: gras 40%, mais 35-40%
- Snijlengte (opraapwagen), haksellengte (2 cm)
- Aanrijdsnelheid 2-5 km/uur
- Druk >2 bar
- Maximaal 30 cm per laag
- Voldoende gewicht op de kuil, minimaal 40% van de aanvoersnelheid per uur
- De chauffeur op de kuil is bepalend voor de snelheid van het inkuilen

Kuil afdekken

- Gebruik wandfolie bij sleuvsilo's
- Voorkeur voor gronddek
- Voorkeur voor onderfolie
- Bij geen gronddek: gebruik beschermkleden tegen vogels, ongedierte en wind

Voersnelheid

- 1,5-2 meter per week
- Houd rekening met de afmeting/hoogte van de kuil

Uitkuilmethode

- Zorg voor een recht snijvlak
- Voorkom indringing van zuurstof bij het uitkuilen

Willine van Deuveren-Brouwer
voorlichter akkerbouw/ruwvoerteelt
06-12222314
w.brouwer@argroep.nl

AR Realiseert: de schijf van vijf voor een optimale akkerbouwteelt

Een succesvolle teelt begint met de juiste keuzes op het juiste moment. Van bodem en bemesting tot rassenkeuze en gewasbescherming: alles hangt met elkaar samen.

Met de schijf van vijf brengen we de belangrijkste pijlers samen. Zo helpen we je om gericht te sturen op een gezond gewas en maximale opbrengst, passend bij jouw bedrijf en percelen.

1. Bodemonderzoek

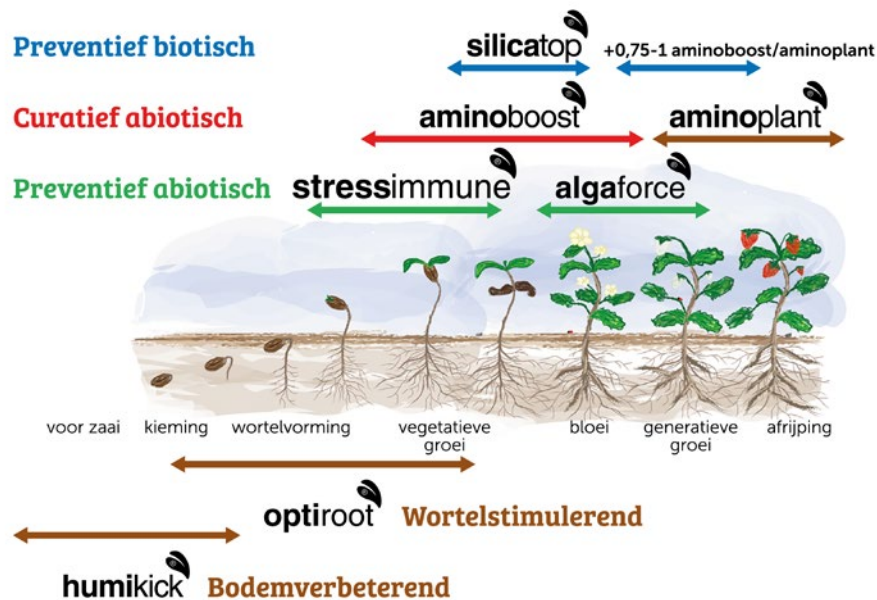
Geen perceel is hetzelfde. Een goed bodemonderzoek is daarom de basis van een succesvolle teelt. Alleen als je weet wat er in de bodem zit, kun je gericht sturen. Zeker met de krappere mestnormen is het belangrijk om inzicht te hebben in tekorten en overschotten. Die kunnen elkaar namelijk ook tegenwerken. Een bodem die goed in balans is, vormt de basis voor een gezond gewas.

2. Rassenkeuze

Rassenkeuze wordt steeds belangrijker. Door krappe rotaties en strengere normen ligt de focus niet alleen op opbrengst, maar ook op gezondheid en risico's op ziekten en plagen. Door vooraf te kiezen voor rassen met de juiste toleranties en resistenties, voorkom je problemen in het seizoen. Dit sluit aan bij de ICM-gedachte (Integrated Crop Management): sturen op een gezond, sterk gewas en een goede opbrengst, met minder inzet van chemie.

3. Bemesten en bekalken

Om de bemesting goed aan te pakken moet je weten wat je gewas nodig heeft, wat de bodemvoorraad en mestplaatsingsruimte zijn en waar je de beschikbare mest het beste inzet. Met de huidige mestprijzen kan mest aanvoeren interessant zijn, mits de draagkracht van de bodem dit toelaat. Let daarbij goed op de samenstelling, gehalten en het

aandeel organische stof en stem de mest daarop af.

Start- en bijmest

Wel of niet een startmeststof meegeven, is een belangrijke overweging. Een goede beginontwikkeling vormt de basis voor een geslaagde teelt. Gedurende het seizoen kan de BijmestMonitor helpen om bij te sturen. Deze combineert bodem- en gewasmetingen en houdt rekening met factoren zoals temperatuur en neerslag, zodat nutriënten beter aansluiten bij de behoefte van het gewas. De vloeibare meststoffen van Growsol zijn geschikt als basisbemesting en bevatten stikstof, fosfaat en/of zwavel. Door de hoge kwaliteit zijn deze nutriënten direct opneembaar door de wortel. Sommige producten zijn ook inzetbaar voor bijbemesting.

Let op de pH

Aan de basis van een goede bodemgezondheid ligt een juiste pH. De zuurgraad van de bodem is van grote invloed op de beschikbaarheid van nutriënten en daarmee op de opbrengst. Een niet-optimale pH kan al snel 10 tot 20% opbrengst kosten. Bekalken doet meer dan alleen de pH verhogen. Micro-

organismen en regenwormen worden veel actiever waardoor de vertering van het organisch materiaal sneller verloopt en de bodem luchtiger is. Calcium draagt bij aan een kruimelige structuur en helpt vocht en nutriënten beter vast te houden. Ook verbetert het de draagkracht en daarmee de bereikbaarheid van de bodem.

4. Gezond groeiende planten

Gebreken, abiotische stress en onkruidbestrijding kunnen het gewas onder druk zetten en maken het gevoeliger voor ziekten en plagen. De **biostimulanten van CropActiv** (bodemverbeteraars en plantversterkers) ondersteunen het gewas in deze fases. Een aantal producten uit deze lijn verhogen de weerbaarheid tegen stress, andere stimuleren de fotosynthese of verbeteren de opname van water en nutriënten. Een bekend voorbeeld is CropActiv AminoBoost. Als toevoeging bij de onkruidbestrijding helpt dit product om stress te verminderen, waardoor het gewas vitaler blijft. Daarnaast zijn de **Foliplus-bladmeststoffen** geschikt om gericht sporenelementen toe te dienen. Producten zoals Fulvic en Humickick binden mineralen en vocht, verbeteren de bodemstructuur, stimuleren het

bodemleven en ondersteunen de kieming en wortelontwikkeling. Samen dragen deze toepassingen bij aan een weerbaar gewas en een betere opbrengst.

5. Gewasbescherming

Een goede beginontwikkeling en een gezonde bodem en plant zorgen ervoor dat er minder chemische gewasbescherming nodig is. Dit is ook de kern van de ICM-gedachte. Mechanische en chemische bestrijding vullen elkaar aan en versterken elkaar.

Boerenverstand

Het is belangrijk is om maatregelen en producten goed te combineren en te alternieren. Een goed ontzorgingsplan helpt om op tijd te handelen en niet mis te grijpen wanneer ingrijpen nodig is. Het juiste moment blijft daarbij cruciaal: voorkomen is beter dan genezen.

Beslissingsondersteunende systemen kunnen hierbij helpen, maar uiteindelijk blijft het boerenverstand het belangrijkste om de situatie te beoordelen en de juiste keuzes te maken. Onze voorlichters denken hierin graag met je mee.

Edwin den Boesterd

voorlichter akkerbouw/ruwvoerteelt
06-13288584
e.denboesterd@argroep.nl

Silotite wikkelfolie: sterk en betrouwbaar folie

Naast inkuilmiddelen, kuilfolie en perstouw hebben we nu ook wikkelfolie in ons assortiment. Voor een goed inkuilmanagement zijn kwaliteit, betrouwbaarheid en gebruiksgemak van de folie van groot belang.

SILOTITE

De prijs-kwaliteitverhouding moet natuurlijk goed zijn, maar minimaal zo belangrijk is het gebruikersgemak. Niks is zo vervelend als tien keer je trekker uit moeten, omdat de folie weer gescheurd is of loslaat. Ook de dikte (μm) en rekbaarheid zijn van belang om scheuren te voorkomen. Je wilt na die tijd namelijk niet alsnog met tape langs je balen om de gaatjes dicht te plakken.

Behoud kwaliteit kuilvoer

Met wikkelfolie van Silotite kies je voor een sterke en betrouwbare folie die de balen optimaal beschermt tegen lucht en vocht. Door de uitstekende zuurstofbarrière blijft het fermentatieproces stabiel en blijft de kwaliteit van het kuilvoer

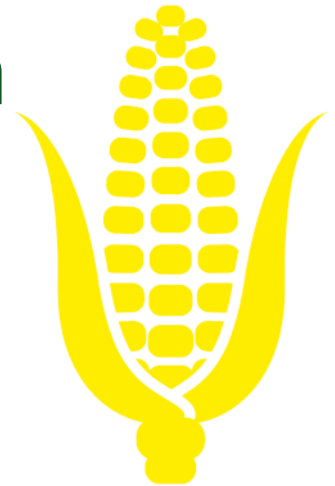
beter behouden. Zo zorg je ervoor dat het vee het hele jaar door kan beschikken over smakelijk en voedzaam ruwvoer.

Silotite wikkelfolie is ontwikkeld voor intensief gebruik in de praktijk. De folie heeft een hoge rekbaarheid en sterke kleefeigenschappen, waardoor iedere laag strak om de baal sluit. Dit zorgt voor een stevige en luchtdichte wikkeling, wat de kans op broei, schimmel en voerverlies aanzienlijk vermindert. Dankzij de sterke meerlaagse structuur is de folie bovendien goed bestand tegen scheuren en beschadigingen tijdens transport en opslag.

Meer weten of zien wat we in het assortiment hebben?

Kijk op onze site of vraag een van onze voorlichters.

Grondbewerking voor een geslaagde maisteelt

Dit jaar is het flink puzzelen met bouwplannen en bemesting. Door veranderende regels en het wegvallen van derogatie komt de focus nog meer te liggen op een goede benutting van het perceel. Juist bij maisteelt maakt een doordachte grondbewerking het verschil. In dit artikel delen we praktische tips voor een goede start van de maisteelt.

Eerst een grassnede maaien?

Staat er een goed gewas en zijn de weersomstandigheden gunstig, dan wordt er regelmatig eerst een snede gras geoogst, zeker als de voervoorraad daar om vraagt. Houd er rekening mee dat je hiermee waardevolle organische stof en voedingsstoffen voor de mais weghaalt. Ook schuift de grondbewerking dicht naar het zaaimoment, waardoor er minder tijd is om de grasmat goed te vernietigen. Werk je een onvoldoende vernietigde grasmat onder, dan onttrekt deze eerst stikstof om te verteren. Stem je bemesting hier dus op af.

Vernietigen gras of groenbemester

Voorheen werd de grasmat vaak doodgespoten, wat zorgde voor een snellere vertering van de zode. Dit is niet overal meer toegestaan. Check daarom altijd de voorwaarden van je melkverwerker en de geldende regelgeving. Mechanisch vernietigen kan ook, bijvoorbeeld door te frezen of te schijfeggen, en bij hoge onkruiddruk aansluitend te ploegen. Ook spitten is een goed alternatief. Hoe eerder de mineralisatie start, hoe eerder de mais daarvan profiteert. Let er wel op dat de draagkracht van het land voldoende is voordat je op het land aan het werk gaat. Een goed vernietigde graszode levert in het eerste jaar circa 100 kg N, 40 kg P₂O₅ en 95 kg K₂O. Een geslaagde groenbemester levert ongeveer 19 kg N, 11 kg P₂O₅ en 76 kg K₂O. Werk een vanggewas niet te laat onder. Dat belemmert de start van de mais, onttrekt veel vocht en kan een storende laag veroorzaken. Zorg ervoor dat het vanggewas volledig vernietigd is, zodat er geen hergroei plaatsvindt, wanneer de mais gezaaid is.

De juiste pH

Het is belangrijk dat de pH op het perceel in orde is. Hierbij streven we naar een pH van 5,5 op zandgrond en minimaal 6,0 op kleigrond. Als de pH beneden de 5 zakt, neemt de beschikbaarheid van stikstof, fosfaat, kalium, zwavel, calcium en borium af. Let op: tussen het bekalken en bemesten moet minimaal drie weken zitten.

Tabel: PH en opbrengstverlies.

pH	Opbrengstverlies t.o.v. optimale pH	Opbrengstverlies in kg ds per ha (bij 15,5 ton ds/ha)
4,4	8%	1.240
4,8	2%	310
5,5	0%	0

Sterke gewassen met AminoBoost

AminoBoost is een biostimulant die planten ondersteunt bij stress, bijvoorbeeld tijdens onkruidbestrijding. Dit vertaalt zich in een betere gewasontwikkeling en opbrengst. In onze praktijkdemo's zien we een duidelijke meerwaarde in droge stof. Twee jaar op rij hebben we in mais een proef uitgevoerd met 2,5 liter AminoBoost per hectare, toegevoegd aan de bestaande middelenmix. Beide jaren resulteerde dit in een meeropbrengst van 900 kg droge stof per hectare.

Optimale zaaibedbereiding

Maak het zaaibed niet te vroeg klaar om uitdroging te voorkomen, zeker op lichte grond. Zorg voor een vlak en strak perceel met een los zaaibed in de bovenste 4 tot 6 cm (tot op zaaidiepte). Zo komt het maiszaad net in de vaste ondergrond te liggen voor voldoende vocht van onderen. De zaaidiepte hangt af van het bodemtype en de hoeveelheid vocht in de bodem. Een verkruidde toplaag zorgt voor een goede waterhuishouding, voldoende lucht en een snellere opwarming van de bodem. Ook helpt het bij onkruidbestrijding

en beperkt het slakkenvraat. Begin pas met zaaien bij een bodemtemperatuur van minimaal 10°C.

Maismaster Pro

Nu de derogatie is vervallen, mag er weer fosfaat gebruikt worden. Zorg wel voor een recent grondmonster, zodat je niet onnodig in fosfaatklasse 'hoog' valt en je ruimte beperkt wordt. Fosfaat stimuleert de wortelgroei en het energietransport in de plant. Vooral in het beginstadium geeft dit de mais een snelle start. Wij hebben verschillende Maismasters met fosfaat in het assortiment, waaronder de Maismaster Pro. Deze bevat gecoate ureumkorrels waarbij de stikstof deels snel en deels vertraagd vrijkomt. Hierdoor is de afgifte perfect afgestemd op de voedingsbehoefte van de mais gedurende het groeiseizoen.

Kali

Kijk in je grondmonster ook naar het kaligehalte. Kalium is belangrijk voor de fotosynthese, energievoorziening en vochtbehoud van de plant. Je kunt kali zowel voor als na het zaaien strooien. Toediening na de zaai heeft als voordeel dat je in de rijsporen van de zaaimachine rijdt en zo extra bodemdruk voorkomt. Zorg er wel voor dat je dit direct na het zaaien doet, voordat het maisplantje bovenkomt.

Willine van Deuveren-Brouwer

voorlichter akkerbouw/ruwvoerteelt
06-12222314
w.brouwer@argroep.nl

Geef je gras een vliegende start met AR Grasmaster Start

De ruimte voor drijfmest wordt steeds beperkter. Het is dus extra belangrijk om deze goed in te zetten en de juiste kunstmest te kiezen.

Omdat de plaatsingsruimte voor drijfmest beperkter is, kunnen gewassen niet meer optimaal worden bemest met alleen drijfmest. Daarom is het nog belangrijker om stikstof, kali en zwavel uit kunstmest bij te bemesten. Deze mineralen hebben niet alleen invloed op droge stof maar ook op de voederwaarde van het grasland.

Fosfaat mag weer

Nu de derogatie is weggefallen mag er ook weer gebruik gemaakt worden van fosfaat. Reden genoeg voor ons om een nieuwe meststof te ontwikkelen: **AR Grasmaster Start**. Deze bevat 16-06-16 + 8,2 SO₃ en beschikt daarmee over stikstof, fosfaat, kali en zwavel in één korrel. Deze is zowel interessant

voor een eerste snede (nieuw grasland) waar geen drijfmest op komt als voor de derde en vierde snede, omdat hier vaak weinig tot geen drijfmest uitgereden wordt. Kort samengevat: een erg interessante en effectieve meststof die breed inzetbaar is.

Reportage

Akkerbouwbedrijf met blik vooruit

In het Gelderse Neerijnen ligt het akkerbouwbedrijf van maatschap Den Boesterd. Sinds afgelopen jaar zit ook Edwin, het neefje van Wim, in het bedrijf. Samen pakken ze de landwerkzaamheden op. Voor alles wat ze doen geldt: doe het goed of doe het niet. En blijf vooral vooruitkijken, ook in moeilijke tijden.

De geschiedenis van de boerderij gaat maar liefst zes generaties terug. Wim heeft het bedrijf in 1995 volledig overgenomen van zijn vader. Momenteel verbouwen ze circa 20 hectare consumptieaardappelen (waarvan 0,5 ha voor huisverkoop), 30 hectare tarwe, 5 hectare uien en 15 hectare suikerbieten.

Enthousiast over uienteelt

Samen met broer Bram teelt Wim sinds een aantal jaar ook uien. "Eerst zag ik uien telen niet helemaal zitten, maar toen we eenmaal begonnen waren, was ik verkocht. Dat betekent ook regelmatig met de hak door het land om onkruid te wieden, daar kan ik echt van genieten. Na drie jaar hebben we zelfs een aantal hectare tarwe ingeleverd om uien te kunnen telen. Ik geniet van een prachtig, schoon perceel uien!"

Eigen opslag aardappels

De aardappels worden elk jaar op het bedrijf opgeslagen, omdat het prijstechnisch vaak meer oplevert dan af land leveren. Zo ben je minder afhankelijk van een ander en het zorgt voor meer rust. Wel zijn er veranderingen qua regelgeving, onder andere rondom

Boer zijn is geen beroep maar een manier van leven.

kiemremming. Gasbehandeling moet je tegenwoordig uitbesteden, wat zorgt voor een hogere kostprijs. AR Plant kan hierin ontzorgen, vertelt Wim: "Het gassen is snel gebeurd en gaat buitengewoon. Ook het resultaat in de bewaarplaats is mooi. Hierdoor kan ik mijn aardappels langer bewaren, zonder verlies van kwaliteit."

Huisverkoop

Een klein deel van de aardappels is voor huisverkoop. Vroeger verkocht de moeder van Wim de aardappels aan huis. Sinds haar overlijden is er een aardappelautomaat aangeschaft. Wim: "De huisverkoop is een bijverdienste en ik vind het leuk om de aardappels hiervoor klaar te maken." Ook tijdens het interview kwamen er klanten: een echtpaar uit IJmuiden, op doorreis naar Spanje. Ze vertelden waarom ze helemaal hier aardappels kwamen halen: "Wim heeft nog echte Frieslanders en die vinden we zo lekker. We komen hier al jaren. We vinden het gezellig, er is altijd tijd voor een praatje en een bakje koffie!"

Afzet granen

Al vele jaren worden de granen regionaal afgezet. Mede door de opa van Wim werd de Boerenbond Waardenburg en omstreken opgericht waar de granen in juten zakken werden geleverd. Na een aantal fusies ging de Boerenbond op in AgruniekRijnvallei. Tegenwoordig kunnen ze de granen voor AR om de hoek leveren, bij Wims broer Bram. "Zo dichtbij is heel praktisch. Er is altijd gelegenheid om te lossen en de prijs is goed. Daarnaast is het natuurlijk mooi dat het product regionaal kan worden afgezet."

Teeltbegeleiding

Ook voor de teeltbegeleiding doet Wim zaken met AR Plant. "Ze leveren niet alleen gewasbeschermingsmiddelen, de voorlichters kijken ook over je schouder mee, brengen nieuwe inzichten en voorzien je van goede adviezen. Ook is het handig dat de locatie van AR Plant in Waardenburg is. Als je wat tekortkomt, kun je makkelijk even langsrijden. Daarnaast ontzorgt AR Bedrijfsontwikkeling ons in de mestboekhouding, alles rondom GLB en de wet- en regelgeving. "Daar waag ik mezelf niet meer aan, te veel kans op fouten."

Licentieverlengingen

Naast de adviezen waardeert Wim ook de licentieverlengingen. "Interessant én een mooi moment om samen met collega-akkerbouwers te sparren en gezellig bij te praten." De akkerbouwdemo ligt dit jaar bij Den Boesterd. "Ik vind dat je dat ook een beetje verplicht bent richting je collega-akkerbouwers binnen de coöperatie. Zo kun je elkaar sterker maken en van elkaar leren. Daarnaast is het een mooie gelegenheid om te zien

hoe de graanrassen het op onze grond doen. Hierbij let ik op gezondheid, lengte en stevigheid."

Opvolging

Sinds dit jaar zit Wims neefje Edwin in de maatschap. Edwin werkt ook bij AR als akkerbouwvoorlichter. Wim: "Er is opvolging en daar ben ik heel blij mee. Ik heb wel eens gedacht, ben ik dan de laatste generatie? Gaat hierna het hek dicht? Maar gelukkig niet, en dat geeft ook weer extra energie voor de toekomst. Nu doe je het ook echt ergens voor. Het is mooi om samen dingen op te pakken, zoals het spuiten van de gewassen of met de riek het veld in om wat vroege aardappels te rooien."

Zin in het voorjaar

Wim kan niet wachten op de voorjaarswerkzaamheden. "Het bietenland klaarmaken en lekker buiten van start, daar heb ik zin in! Het mooie weer en de opvolging geven veel energie voor de toekomst. Nederland loopt voorop in voedselproductie en kwaliteit. Een minder jaar hakt erin, maar het is belangrijk om vooruit te blijven kijken. Als agrarische sector moeten we elkaar vooral blijven steunen, samen staan we sterk."

Op dinsdag 16 juni vindt onze akkerbouwdemo plaats op de percelen van Wim den Boesterd. Scan de QR-code voor meer informatie.

Akkerbouwbedrijf Den Boesterd

Wie: Wim en Edwin den Boesterd

Waar: Neerijnen

Wat: 20 ha consumptieaardappelen, 30 ha tarwe, 5 ha uien en 15 ha suikerbieten

Een dag uit het leven van

Edwin Mol

medewerker Rijnzate/weegbrug in Wageningen

Edwin: "Je praat hier de hele dag. Met Nederlandse chauffeurs, maar ook met buitenlandse. Pools, Duits, Frans... je probeert het gewoon. Op vrijdag draaien we altijd Nederlandstalige muziek. Chauffeurs voelen zich dan ook thuis. Er wordt meegezongen en soms nemen chauffeurs iets lekkers mee. We willen gewoon de leukste weegbrug van Nederland zijn!"

Wist je dat...

- Er dagelijks zo'n 60 tot 70 vrachtwagens langskomen.
- Er bij Rijnzate ongeveer 25 verschillende producten liggen opgeslagen.
- De drukste periode in de zomer is, tijdens de oogst van tarwe en gerst.
- Chauffeurs soms al vóór 7.00 uur klaarstaan.

Het is een komen en gaan bij het weegbrugkantoor. Chauffeurs lopen in en uit, telefoons gaan en buiten wachten vrachtwagens op hun beurt. Binnen zit Edwin Mol (51), weegbrugmedewerker bij Rijnzate. Samen met twee collega's zorgt hij ervoor dat alles soepel verloopt.

7.00 uur | Eerste chauffeurs staan klaar

Terwijl het terrein wordt geopend staat er vaak al een rij vrachtwagens te wachten. "Chauffeurs beginnen vroeg. Die willen door", vertelt Edwin. "Zodra we open zijn, komt het meteen op gang."

8.30 uur | Opstarten en overzicht

Edwin start zijn dag om half negen. "Ik begin met de mail. Daarin zien we welke chauffeurs er komen. Op basis daarvan kunnen we inschatten hoe druk het wordt." Vrijstellingen worden uitgeprint en de eerste telefoontjes komen binnen. Schippers willen weten wanneer ze kunnen lossen en chauffeurs bellen dat ze onderweg zijn.

9.00 uur | De eerste ladingen

Edwin: "Een chauffeur komt binnen met een laadnummer en adres. Wij voeren alles in: product, gewicht, bestemming en eigenaar. Daarna sturen we hem door naar de juiste silo." Als de vrachtwagen geladen is, komt hij terug voor de tweede weging. "Dan maken we de papieren in orde, stempelen en tekenen we de vrachtbrief."

10.30 uur | Schakelen en bijhouden

"Je bent constant bezig met bellen en overleggen", vertelt Edwin. "Met chauffeurs, met schippers. En ondertussen houd je de voorraden bij." Op het terrein liggen zo'n 25 verschillende producten opgeslagen, van tarwe en gerst tot mais en soja.

"Daar moet je scherp op zijn. Zeker omdat er verschillende varianten zijn."

12.45 uur | Even pauze

De pauze is strak geregeld. "Er blijft altijd iemand op de weegbrug, dus je gaat om de beurt. Ik ga vaak even naar huis om te eten en kom daarna weer terug. Het is voor mij maar 2 minuten fietsen."

13.15 uur | Weer door

Na de pauze gaat het werk gewoon door. "De chauffeurs komen vanzelf. En als het druk is, help je ook buiten bij het laden." De sfeer onderling is goed. "We zitten met z'n drieën in een klein hokje, dus je moet het wel leuk met elkaar hebben. Dat zit hier wel goed", zegt Edwin.

15.30 uur | Laatste ritten

Chauffeurs mogen tot 16.15 uur binnenkomen. "Het is altijd spannend als iemand belt dat hij in de file staat en het misschien niet redt. Dan moet je schakelen en overleggen of er nog geladen kan worden."

16.30 uur | Afronden

De laatste vrachtwagens worden afgehandeld en alles wordt netjes afgerond. "Tijdens de graaninname zijn we trouwens langer open. Van half juli tot half augustus zijn we iedere doordeweekse avond tot 21.30 uur open." Edwin besluit: "Als alles klopt, ga je met een goed gevoel naar huis."

Naam: _____

Woonplaats: _____

Adres: _____

Leeftijd: _____

Postcode: _____

Kleurplaat

We hebben weer een vrolijke kleurplaat voor je! Wil je kans maken op een leuke prijs? Stuur de kleurplaat dan op naar Redactie Uniek, Antwoordnummer 377, 6700 WB Wageningen (postzegel is niet nodig). Veel kleurplezier!

Winnaar kerstpuzzel

De oplossing van de kerstpuzzel was 'Op naar een groeizaam jaar vol nieuwe kansen'. Uit alle inzendingen is **Marjolein Hakkert uit Enspijk** als winnaar uit de bus gekomen. Gefeliciteerd. De VVV-bon wordt per post opgestuurd.

Hoofdkantoor	Rijnhaven 14, Wageningen, Postbus 610, 6700 AP Wageningen T 0317-499599 info@argroep.nl
AR Voer	T 0317-499510 voer@argroep.nl
AR Plant	Zandweistraat 20, Waardenburg Postbus 610, 6700 AP Wageningen T 0418-655944 plant@argroep.nl
AR Biologisch	T 0317-499575 biologisch@argroep.nl
AR Bedrijfsontwikkeling	T 0317-499500 info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl
AR Coproducten	T 0316-293966 06-10546974 info@ar-coproducten.nl www.ar-coproducten.nl
AR Paard	T 0317-499595 info@arpaard.nl www.arpaard.nl
CAF	T 0418-655927 info@caf.nl www.caf.nl
Rijnzate	T 0317- 499542 info@rijnzate.nl www.rijnzate.nl
Welkoop-winkels AR	Barneveld Didam Elst Geldermalsen Putten Veenendaal Wijk bij Duurstede Woudenberg Wageningen Zaltbommel

www.argroep.nl